ΤΕΥΧΟΣ 3 ΙΟΥΛΙΟΣ 2000

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

http://www.otenet.gr/alter/smokesigns/smokesigns.htm

argentina colo
mbia cuba ecuador
guatemala mexico
peru
usa argentina
colombia cuba
ecuador guatemala
mexico peru
usa argent
ina colombia
cuba ecuador
guatemala mexico
peru
usa argentina
colombia cuba e

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ αντιΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκδοση της

ΟΜΑΔΑΣ αντιΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ για τη ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ταχ. Διεύθυνση:
Στέκι Μεταναστών,
Βαλτετσίου 35,
1ος όροφος, Εξάρχεια

Τηλ.- Fax: 9811763

Τηλ.: 0944 422738

E-mail: ompllaam@yahoo.com

http://www.otenet.gr/alter/smokesigns/smokesigns.htm

Τιμή: 300 δρχ.

Φωτογραφία εξωφύλλου: **Marco Antonio Cruz** (εφ. *La Jornada*, Μεξικό)

Επειδή πιστεύουμε ότι η αντι-πληροφόρηση χρειάζεται τη σύνθεση πολλών και διαφορετικών απόψεων, και επειδή οι αναγνώστες/τριες έχουν την ικανότητα να κρίνουν, να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν, χωρίς το έντυπο που διαβάζουν να «επιβάλει» τη μία και μοναδική «ορθή» άποψη, στα ***ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ*** δημοσιεύονται κείμενα, ειδήσεις και μεταφράσεις, που έχουν βέβαια ένα στίγμα αλλά δεν προϋποθέτουν την απόλυτη συμφωνία των μελών της ομάδας.

Άλλωστε, το έντυπό μας είναι ανοιχτό σε οποι@νδήποτε θέλει να συνεισφέρει με οποιονδήποτε τρόπο σε αυτή την προσπάθεια, προτείνοντας, γράφοντας, κρίνοντας, κατακρίνοντας, διορθώνοντας, μεταφράζοντας, αρκεί το κείμενο να εκπληρώνει κάποια ελάχιστα κριτήρια συμβολής στο διάλογο και στην αντιπληροφόρηση σχετικά με τα θέματα που απασχολούν το έντυπο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεντρική διάθεση: **Στέκι Μεταναστών**, Βαλτετσίου 35, 1ος όροφος, Εξάρχεια

Τηλ.- Fax: 9811763, Τηλ.: 0944 422738, E-mail: ompllaam@yahoo.com.

Διατίθεται επίσης στα βιβλιοπωλεία **«Βαβέλ»** και **«Εναλλακτικές Εκδόσεις»**

Οι Μετανάστες

Εδουάρδο Γκαλεάνο

Μια πέτρα, ένα τετράφυλλο τριφύλλι,
ένα λουλούδι που πια δεν έχει ούτε μυρωδιά ούτε χρώμα,
ένα παπούτσι μοναχά,
μια τούφα μαλλιά,
ένα παλιό κλειδί που έχει χάσει την κλειδαριά του,
μια πίπα που έχει χάσει το στόμα της,
το όνομα κάποιου κεντημένο σε ένα μαντηλάκι,
ένα πορτρέτο σε μια οβάλ κορνίζα,
ένα σκέπασμα που μοιράστηκε

και άλλα πράγματα και πραγματάκια διπλωμένα ανάμεσα σε ρούχα πολύ φθαρμένα και πλυμένα στις βαλίτσες των προσκυνητών. Δεν ήταν πολλά αυτά που χωρούσε κάθε βαλίτσα, αλλά μέσα σε κάθε βαλίτσα χωρούσε ένας κόσμος. Ξέχειλη, σαραβαλιασμένη, δεμένη με σκοινιά ή κακοκλεισμένη με σκουριασμένα λουκέτα, κάθε βαλίτσα ήταν σαν όλες τις άλλες, αλλά δεν ήταν όμοια με καμιά άλλη.

Τους άνδρες και τις γυναίκες που έρχονταν από μακριά τους άφηναν να στέκονται, όπως οι βαλίτσες τους, από ουρά σε ουρά και στοιβάζονταν, όπως οι βαλίτσες τους, περιμένοντας. Έρχονταν από απομακρυσμένα χωριά, χαμένα κάπου στο χάρτη της Ευρώπης, φυγάδες της δυστυχίας και άλλων τρόμων και τελικά, μετά το μακρύ θαλασσινό ταξίδι, είχαν ξεμπαρκάρει στη νήσο Έλις. Βρίσκονταν ένα βήμα μακριά από το άγαλμα της Ελευθερίας, που είχε φτάσει λίγο πριν από αυτούς στο λιμάνι της Νέας Υόρκης.

Στο νησί λειτουργούσε το σουρωτήρι. Οι πορτιέρηδες της Γης της Επαγγελίας ανέκριναν και ταξινομούσαν τους μετανάστες, ακροάζονταν την καρδιά και τα πνευμόνια τους, εξέταζαν τα βλέφαρά τους, το στόμα και τα δάχτυλα των ποδιών, τους μελετούσαν και τους μετρούσαν την πίεση, τον πυρετό, το ύψος, τη νοημοσύνη.

Οι εξετάσεις για τη νοημοσύνη ήταν μια σκέτη καταστροφή. Πολλοί απ' αυτούς που μόλις είχαν έρθει δεν ήξεραν να γράφουν και δεν κατάφερναν παρά να ψελλίζουν κάποιες ακατανόητες λέξεις, σε άγνωστες γλώσσες. Για να αποδείξουν την επάρκεια της νοημοσύνης τους οι γυναίκες έπρεπε να απαντήσουν, ανάμεσα σε άλλες ερωτήσεις, πώς πρέπει να σκουπίζει κανείς μια σκάλα: προς τα πάνω, προς τα κάτω ή προς τα πλάγια; Μια κοπέλα από την Πολωνία απάντησε:

– Εγώ δεν ήρθα σε αυτή τη χώρα για να σκουπίζω σκάλες.

Rebelion, 5/6/2000
Μετάφραση: Ε.Μ.

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

Η Ριγκομπέρτα Μεντσού καταγγέλλει ότι δέχεται απειλές κατά της ζωής της

Η Ριγκομπέρτα Μεντσού κατήγγειλε ότι οι απειλές κατά της ζωής της άρχισαν στις 3/12/1999, μια μέρα μετά την κατάθεση της μήνυσης ενάντια σε 8 πρώην στρατιωτικούς και πολιτικούς της Γουατεμάλα για τα εγκλήματα που διέπραξαν, αυξήθηκαν όμως τις τελευταίες εβδομάδες.

Η Μεντσού κατηγορεί ως υπεύθυνους «ομάδες εξουσίας που έχουν συμφέρον να αποσιωπήσουν τις φωνές που υπερασπίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα» και τόνισε ότι ο πρόεδρος Αλφόνσο Πορτίγιο «είναι συνένοχος στη δημιουργία αυτού του κλίματος τρόμου», καθώς δεν πιστεύει ότι η περίπτωσή της είναι μοναδική.

Περίπου 200 άτομα, ανάμεσά τους αρκετοί δημοσιογράφοι, έχουν δεχτεί απειλές θανάτου τις τελευταίες εβδομάδες, γεγονός το οποίο αξιολογείται ως «ανησυχητικό» από τον Ρενέ Μπλάτμαν, υπεύθυνο Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της Επιτροπής Ιστορικής Εξακρίβωσης των Ηνωμένων Εθνών στη Γουατεμάλα.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι απειλές ενάντια στη ζωή τους έχουν καταγγείλει και οι δικηγόροι της Ριγκομπέρτα Μεντσού στην Ισπανία.

(Πηγή: Rebelion)

ΚΟΥΒΑ

Η Κούβα θα εκπαιδεύσει γιατρούς ιθαγενείς Μαπούτσε

Στις 27/5 έφτασαν στην Αβάνα 15 νέες και νέοι ιθαγενείς Μαπούτσε για να σπουδάσουν ιατρική με υποτροφία της κουβανικής κυβέρνησης, ενώ τον επόμενο χρόνο αναμένεται η άφιξη άλλων 30. Θα φοιτήσουν στη Λατινοαμερικάνικη Σχολή Ιατρικών Επιστημών, η οποία διαθέτει υποδομή για τη φοίτηση 5.000 φοιτητών.

Η ιδέα για την ίδρυση της Σχολής γεννήθηκε μετά το καταστροφικό πέρασμα του τυφώνα Μιτς από την Κεντρική Αμερική και την Καραϊβική, οπότε και έγινε καταφανής η έλλειψη ειδικευμένων γιατρών στις γειτονικές περιοχές. Η Κούβα υπήρξε η πρώτη χώρα που έστειλε σημαντικό αριθμό γιατρών στις πληγείσες ζώνες, η επιστροφή των οποίων έκανε ακόμα πιο έντονο το τεράστιο κενό στον τομέα της δημόσιας υγείας. Γεννήθηκε, λοιπόν, η ιδέα για ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης γιατρών το οποίο αφορά υποτροφίες που καλύπτουν το σύνολο της φοίτησης, με μοναδική «απαίτηση» καλές επιδόσεις στις σπουδές και τη δέσμευση της άσκησης του επαγγέλματος μετά την αποφοίτησή τους στις απομακρυσμένες και περιθωριοποιημένες περιοχές από όπου προέρχονται.

Η Σχολή λειτούργησε για πρώτη φορά το 1999 με 2.000 φοιτητές από διάφορα μέρη της Λατινικής Αμερικής.

Κατά την άφιξή τους, οι νεαροί Μαπούτσε δήλωσαν ότι στη χώρα τους δεν έχουν τη δυνατότητα να σπουδάσουν Ιατρική, καθώς στη Χιλή το οικονομικό ζήτημα είναι το βασικό εμπόδιο στη μόρφωση χιλιάδων νέων, όχι μόνο Μαπούτσε, ενώ στόχος τους είναι μετά την αποφοίτηση να επιστρέψουν στις κοινότητές τους όπου βρίσκεται συγκεντρωμένο το μεγαλύτερο μέρος του ιθαγενούς πληθυσμού και να αναπτύξουν εκεί ένα πρόγραμμα υγείας που να συνδυάζει τη δυτική ιατρική και την παραδοσιακή ιατρική των Μαπούτσε.

(Πηγή: Rebelion http://www.rebelion.org)

ΗΠΑ - ΜΕΞΙΚΟ

Παρατεταμένη «κυνηγετική περίοδος» μεταναστών στα σύνορα Μεξικού - Η.Π.Α.

Welcome to Tijuana
con el coyote no hay aduana...

(Καλώς ήρθες στην Τιχουάνα
με τα coyote δεν υπάρχει τελωνείο...)

Manu Chao

Βαριά οπλισμένοι και χρησιμοποιώντας κυνηγετικά σκυλιά, κτηματίες με ιδιοκτησίες στα σύνορα Αριζόνα - Μεξικού έχουν κηρύξει τον πόλεμο στους παράνομους μετανάστες.

Πρακτική που οι ίδιοι υποστηρίζουν ότι αναγκάζονται να χρησιμοποιούν μην έχοντας άλλο τρόπο να προστατέψουν «τις ιδιοκτησίες και την κυριαρχία της χώρας τους», που όμως, σύμφωνα με οργανώσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έχει μετατραπεί σχεδόν σε σπορ με εμφανείς ρατσιστικές αποχρώσεις. Χαρακτηριστικές είναι οι δηλώσεις υπερηφάνειας πολιτών που έχουν «στρατευτεί» σ' αυτόν τον «πόλεμο ενάντια στην μεξικάνικη επέμβαση» όταν απαριθμούν πόσους μετανάστες έχουν καταφέρει να συλλάβουν,

ενώ η οργάνωσή τους Neighborhood Ranch Watch καλεί όλους τους Αμερικάνους να συμμετέχουν στο κυνήγι παράνομων μεταναστών στην Αριζόνα, «ενώ θα απολαμβάνουν τις τεράστιες νοτιοδυτικές ερήμους».

Στην ίδια περιοχή, οι συμμορίες των coyotes (τσακάλια), συμμορίες που μεταφέρουν τους μετανάστες, παίρνουν από 1.500 - 2.500 δολάρια για να μεταφέρουν έναν Μεξικάνο χωρίς χαρτιά σ' ένα σίγουρο μέρος, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων όμως οι μετανάστες εξαπατώνται και εγκαταλείπονται στην τύχη τους στα μισά του δρόμου. Οι συμμορίες των coyotes έχουν μετατραπεί σε επιχείρηση πιο κερδοφόρα και από τα ναρκωτικά. Μια μόνο μεταφορά μεταναστών μπορεί να αποφέρει σε μια συμμορία μέχρι 30.000 δολάρια, ενώ η παράδοση μιας ποσότητας ναρκωτικών δεν αποδίδει πάνω από 7.000 δολάρια.

Η Ισαμπέλ Γκαρσία, μια από τις πιο γνωστές δικηγόρους στην υπεράσπιση των μεταναστών, ιδρυτικό μέλος της Coalicion de Derechos Humanos de Arizona και της Arizona Border Rights Project, καταγγέλλει ότι οι κτηματίες έχουν μετατραπεί σε «ένοπλο βραχίονα» των ισχυρών ρατσιστικών και ξενοφοβικών ρευμάτων της περιοχής και ότι επιπλέον υπάρχουν ενδείξεις για παρουσία της Κου Κλουξ Κλαν ανάμεσά τους. Η επέκταση των δραστηριοτήτων τους έξω από τα όρια των ιδιοκτησιών τους, όπου υποκαθιστούν το έργο της Συνοριακής Φρουράς, αποτελεί ομοσπονδιακό αδίκημα, παρ' όλα αυτά κανένας δεν διώκεται.

Η Συνοριακή Φρουρά ιδρύθηκε το 1924, υιοθετώντας την ιδεολογία των τότε φημισμένων Texas Rangers που είχαν αναλάβει καθήκοντα περιφρούρησης της ερημικής περιοχής των συνόρων.

Το 1987, έγινε γνωστή η δράση στην περιοχή μιας οργάνωσης με την επωνυμία Civilian Military Assistance (Πολίτες σε Βοήθεια του Στρατού), την οποία αποτελούσαν Βορειοαμερικάνοι που συμμετείχαν στην εκπαίδευση των Κόντρας στη Νικαράγουα και οι οποίοι μάθαιναν στους κτηματίες τεχνικές για το κυνήγι και τη σύλληψη παράνομων μεταναστών.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι μόνο στα σύνορα Μεξικού - Η.Π.Α. που αντιστοιχούν στη μεξικάνικη πολιτεία Ταμαουλίπας (1/6 περίπου του συνολικού μήκους της συνοριακής γραμμής), από το 1993 έχουν επίσημα αναφερθεί 872 θάνατοι Μεξικάνων μεταναστών, ενώ από την αρχή του 2000 έχουν αναφερθεί 110 θάνατοι στο σύνολο της συνοριακής γραμμής, 14 από τους οποίους στα σύνορα με την πολιτεία της Αριζόνα. Στην ίδια πολιτεία, τους τρεις πρώτους μήνες του χρόνου είχαν συλληφθεί περίπου 220.000 μετανάστες από τη Συνοριακή Φρουρά.

(Πηγές: La Jornada, El Tiempo)

ΜΕΞΙΚΟ

Πολιτεία Γκερρέρο: 34.079 ιθαγενείς έχουν υποβληθεί σε στείρωση τα τελευταία 5 χρόνια

Σύμφωνα με στοιχεία της SESA (Κρατική Υπηρεσία Υγείας), η «παραγωγή» χειρουργικών επεμβάσεων που σχετίζονται με τον έλεγχο της γεννητικότητας στην πολιτεία Γκερρέρο καταλαμβάνει μια από τις πρώτες θέσεις στην «παραγωγικότητα» εγχειρήσεων γυναικείας και ανδρικής στείρωσης. Τα τελευταία 5 χρόνια πραγματοποιήθηκαν 33.605 εγχειρήσεις περίδεσης φαλοππιανών σαλπίγγων και 474 εγχειρήσεις βασεκτομής, ενώ η SESA τονίζει την ανάγκη παραπέρα προσπαθειών για τη μεγαλύτερη συμμετοχή ανδρών στο πρόγραμμα οικογενειακού προγραμματισμού.

Σύμφωνα με τον Κάρλος ντε λα Πένα Πίντος, διευθυντή της SESA, το πρόγραμμα, που αφορά κυρίως περιθωριοποιημένες ζώνες και αναφέρεται στον τομέα της αναπαραγωγής και του οικο-

γενειακού προγραμματισμού, χρηματοδοτείται από την Παγκόσμια Τράπεζα.

Το 1999 το ποσόν της χρηματοδότησης ήταν 67 εκατομμύρια πέσος, ενώ το 2000 θα φτάσει τα 80 εκατομμύρια πέσος.

Προϊόν εξαπάτησης η ένταξη των ιθαγενών στο πρόγραμμα στείρωσης

Από το 1995, χρονιά που ξεκίνησε το πρόγραμμα, υπάλληλοι της SESA άρχισαν να διατρέχουν τις κοινότητες των ιθαγενών στην πολιτεία Γκερρέρο με στόχο να πείσουν τους άνδρες ιθαγενείς να υποβληθούν σε βασεκτομή με αντάλλαγμα οικονομικά οφέλη. Ταυτόχρονα, άλλοι υπάλληλοι εφάρμοζαν την περίδεση φαλοποιανών σαλπίγγων σε γυναίκες ιθαγενείς. Στις πρώτες συναντήσεις τους με τα μέλη των κοινοτήτων οι γιατροί και οι νοσοκόμες του προγράμματος φρόντιζαν τις ασθένειες των ιθαγενών και παράλληλα προωθούσαν μεθόδους αντισύλληψης με αντάλλαγμα λίγα χρήματα, ρούχα και παπούτσια. Οι γυναίκες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα έπαιρναν 130 πέσος μηνιαίως.

Στην αρχή οι ιθαγενείς δεν δέχονταν να υποβληθούν σε στείρωση με αντάλλαγμα τις προσφορές. Απέναντι στην αντίστασή τους υψώθηκαν απειλές για διακοπή της κυβερνητικής ενίσχυσης που δινόταν μέσα από τα προγράμματα Progresa και Procampo, καθώς οι υπάλληλοι της SESA υποστήριζαν ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα αποτελεί προϋπόθεση για τη λήψη της κρατικής ενίσχυσης.

Μπροστά στην προοπτική διακοπής της βοήθειας, την απειλή της φτώχειας και της εξαθλίωσης, αλλά και το δέλεαρ πρόσθετων οφελών, ιθαγενείς δέχτηκαν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Σε συνάντησή τους τον Απρίλιο του 1998, αντιπρόσωποι από 34 κοινότητες ιθαγενών Μιστέκος και Τλαπανέκος κατήγγειλαν την κυβερνητική πολιτική των στειρώσεων και της εξαπάτησης των ιθαγενών και η Επιτροπή Υπεράσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (CODDEHUM) άρχισε από το Μάιο του 1999 έρευνες για το ζήτημα σε ολόκληρη την πολιτεία.

Στις 17/12/1999 παρουσίασε το πόρισμά της, όπου τεκμηριώνεται η εξαπάτηση των ιθαγενών από τη SESA.

«...Μας καλούσαν έναν έναν και μας έλεγαν ότι θα μας "θεραπεύσουν" για να μη γίνει ακόμα μεγαλύτερη η οικογένειά μας και ότι θα μας έδιναν 500 πέσος το μήνα, καινούρια ρούχα και παπούτσια για όλη την οικογένεια εάν πηγαίναμε μαζί τους στο νοσοκομείο...», θυμάται ο Λορένσο Ασερέδο, 38 χρόνων και πατέρας 6 παιδιών, από την κοινότητα Όχο ντε Άγουα. «Πριν μας γυρίσουν στο χωριό, μας έδωσαν 100 πέσος και μας υποσχέθηκαν ότι τα υπόλοιπα θα τα έφερναν κάθε μήνα στην κοινότητα υπάλληλοι της SESA για να μην ξοδεύουμε εμείς χρήματα για τις μετακινήσεις. Περιμέναμε για μήνες την εκπλήρωση των υποσχέσεων που δεν έγινε ποτέ, ενώ είχαμε πια γίνει περίγελος της υπόλοιπης κοινότητας που αφήσαμε να μας εξαπατήσουν».

Στο Οκοτλάν, όπου 6 ιθαγενείς υποβλήθηκαν σε στείρωση, «αρχίσαμε να υποψιαζόμαστε ότι μας είχαν εξαπατήσει, όταν έφτασε ένα πακέτο με ρούχα παλιά και σκισμένα, ενώ μας είχαν υποσχεθεί καινούρια. Δεν τα δεχτήκαμε», προσθέτει ο Ρέγιες Βικτοριάνο.

11 γυναίκες ιθαγενείς Νάουα καταγγέλλουν στην επιτροπή ότι υποβλήθηκαν σε στείρωση χωρίς τη θέλησή τους, ενώ 8 γυναίκες από την κοινότητα Ayotzinapa περιγράφουν πως οι υπάλληλοι της SESA τις εξαπάτησαν λέγοντάς τους ότι για να λάβουν τις κρατικές ενισχύσεις του Progresa έπρεπε να υποβληθούν σε στείρωση, μια εγχείρηση που γινόταν δωρεάν και μετά από την οποία δεν θα απέφευγαν τον κίνδυνο να πάθουν καρκίνο των γεννητικών οργάνων.

Η Γκουντέλια Ορτέγα Λάνος καταγγέλλει ότι εγχειρίστηκε χωρίς τη συναίνεση της ίδιας ή του συζύγου της, καθώς λίγους μήνες μετά τη γέννηση του παιδιού της άρχισε να νοιώθει ενοχλήσεις, πήγε στο γιατρό και ένα υπερηχογράφημα έδειξε ότι είχε εν αγνοία της υποβληθεί σε στείρωση.

Σύμφωνα με την CODDEHUM, το επιχείρημα της SESA ότι οι ιθαγενείς είχαν συνείδηση των διαστάσεων και των συνεπειών της στείρωσης αφού υπέγραφαν πριν υποβληθούν σε αυτήν καταρρίπτεται καθώς πρόκειται για συναίνεση «διαστρεβλωμένη εφόσον χρησιμοποιήθηκαν μηχανισμοί που στηρίχθηκαν στην κατάσταση απόλυτης φτώχειας που αντιμετωπίζουν, ασκήθηκαν ηθικές πιέσεις δημιουργώντας τον τρόμο της απώλειας των απόλυτα αναγκαίων για την επιβίωσή τους οικονομικών ενισχύσεων των προγραμμάτων Progresa

και Procampo, ενώ παράλληλα οι σχετικές πληροφορίες και η ανάλογη ενημέρωση δεν παρασχέθηκαν. Τα χαρτιά που υπέγραφαν οι ιθαγενείς "εξουσιοδοτούσαν" το προσωπικό του νοσοκομείου να πραγματοποιήσει τις αναγκαίες εργαστηριακές και κλινικές έρευνες και τις χειρουργικές επεμβάσεις που έκριναν ως αναγκαίες για τη θεραπεία της ασθένειας από την οποία έπασχαν».

Για τη SESA, λοιπόν, η «διαδικασία της αναπαραγωγής είναι μια ασθένεια και η στείρωση μια χειρουργική θεραπεία που μπορεί να τη θεραπεύσει», καταγγέλλει η CODDEHUM, ενώ οι ιθαγενείς απαιτούν το σταμάτημα των στειρώσεων καταγγέλλοντας ότι αντιβαίνει στην κουλτούρα τους, ότι πρόκειται για πολιτική εθνοκάθαρσης και προσπάθεια εξαφάνισής τους ως λαού.

(Πηγή: Proceso No 1212, 23/1/2000 http://www.proceso.com.mx/)

ΗΠΑ

Τα Δικαστήρια των Η.Π.Α. ανακαλύπτουν λάθη στα 2/3 των περιπτώσεων που επιβάλλονται ποινές θανατικής καταδίκης

Το σύστημα εφαρμογής της ποινής του θανάτου στις Η.Π.Α. «καταρρέει κάτω από το βάρος των ίδιων του των λαθών», διαπιστώνουν οι συγγραφείς έρευνας-μελέτης πάνω στο θέμα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κολούμπια. Σύμφωνα με την έρευνα, τα δύο τρία των ποινών θανατικής καταδίκης από το 1973 μέχρι το 1995 ακυρώθηκαν από ανώτερα δικαστήρια.

«Τα στοιχεία είναι συνταρακτικά, χιλιάδες άτομα οδηγήθηκαν στο θάνατο σαν αποτέλεσμα δικαστικών διαδικασιών γεμάτων λάθη», δηλώνει ο καθηγητής Δικαίου Τζέιμς Λίμπμαν, υπεύθυνος της έρευνας. «Δεν μιλάμε για μια περίπτωση, αλλά για χιλιάδες. Δεν μιλάμε για μια μόνο πολιτεία όπως το Τέξας, αλλά για όλες τις πολιτείες που διατηρούν στη νομοθεσία τους την ποινή του θανάτου. Ο κίνδυνος αδικιών είναι γενικευμένος».

Το Πανεπιστήμιο της Κολούμπια, ένα από τα πανεπιστήμια της Ουάσιγκτον, ερεύνησε 4.578 εφέσεις ενάντια σε θανατικές καταδίκες που αποφασίστηκαν από δικαστήρια πρώτου βαθμού. Στο 68% των περιπτώσεων, ανώτερα δικαστήρια -πολιτειακά ή ομοσπονδιακά- ακύρωσαν τις καταδίκες λόγω κατάφορων παραβιάσεων των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων. Ακυρώθηκε το 52% των αποφάσεων θανατικής καταδίκης στο Τέξας και το 73% αυτών της Φλόριδα. Οι βασικές αιτίες ήταν προφανή κενά στην υπεράσπιση των κατηγορουμένων ή καταχρήσεις και επιλεκτική χρήση των αποδείξεων εκ μέρους της αστυνομίας και της εισαγγελίας.

Οι καταδικασθέντες δικάστηκαν εκ νέου και κηρύχθηκαν αθώοι στο 7% των περιπτώσεων, ενώ ένα ποσοστό 75% καταδικάστηκαν με ελαφρότερες ποινές.

Το Ανώτατο Δικαστήριο των Η.Π.Α. ακύρωσε στις αρχές Ιουνίου 2000 την καταδίκη σε θάνατο από δικαστήριο του Τέξας ενός Αργεντίνου διότι θεωρήθηκε ότι η απόφαση λήφθηκε με ρατσιστικά κριτήρια. Το

Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε την παραπομπή του σε νέα δίκη, καθώς στην αρχική καταδικαστική απόφαση σημαντικό ρόλο έπαιξε το επιχείρημα του εισαγγελέα ότι η ιδιότητά του ως ισπανόφωνου ήταν μια απόδειξη της επικινδυνότητάς του.

Η έρευνα του Πανεπιστημίου της Κολούμπια έρχεται να προστεθεί στην όλο και αυξανόμενη πολεμική ενάντια στη θανατική ποινή στις Η.Π.Α.

(Πηγές: El Pais - Μαδρίτη, Rebelion)

ΚΟΛΟΜΒΙΑ

Οι FARC - EP προειδοποιούν ότι το «Σχέδιο Κολομβία» θα επιδεινώσει τη σύγκρουση και θα μετατρέψει την περιοχή σε ένα νέο Βιετνάμ

Οι FARC - EP*, μέσω εκπροσώπων τους, με αφορμή την έγκριση στις 22/6 από τη Γερουσία των Η.Π.Α. ενός προϋπολογισμού για επιχειρήσεις στο εξωτερικό όπου περιλαμβάνονται κατ' αρχήν 670 εκατομμύρια δολάρια -προστιθέμενα στα 330 εκατομμύρια τα οποία είχαν εγκριθεί παλιότερα- για να χρηματοδοτηθεί το επονομαζόμενο «Σχέδιο Κολομβία», καταγγέλλουν ότι δεν αποτελεί παρά ένα «Σχέδιο Πολέμου» επε-

ξεργασμένο από το Πεντάγωνο, που στρέφεται ενάντια στο λαό της Κολομβίας και που σηματοδοτεί την έναρξη ενός νέου Βιετνάμ στη Λατινική Αμερική. Το Σχέδιο στο μεγαλύτερο μέρος του αφορά στρατιωτική βοήθεια, ενώ οι Η.Π.Α. προσπαθούν να σύρουν τις κυβερνήσεις της περιοχής και την Ευρωπαϊκή Ένωση να ενταχθούν με διάφορους τρόπους στα σχέδιά τους στον υποτιθέμενο αγώνα ενάντια στην τρομοκρατία και το λαθρεμπόριο ναρκωτικών.

Οι FARC - ΕΡ αλλά και ευρύτερα τμήματα του κινήματος, ΜΚΟ και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων καταγγέλλουν ότι το «Σχέδιο Κολομβία» θα επιδεινώσει τη σύγκρουση, θα υπονομεύσει τη διαδικασία διαλόγου και θα βαθύνει την κοινωνική κρίση, λόγω των εκτοπίσεων μεγάλου μέρους του πληθυσμού που θα δημιουργήσουν οι ψεκασμοί των φυτειών κόκας, αλλά και της έντασης των ένοπλων συγκρούσεων στην περιοχή του Πουτουμάγιο, όπου προβλέπεται να διατεθούν περίπου 600 εκατομμύρια δολάρια για τη δημιουργία μιας «ειδικής αντιναρκωτικής ομάδας».

«Εάν ο λαός της Κολομβίας παρενοχληθεί, θα αντιμετωπίσουμε την

επίθεση», δηλώνουν οι FARC - ΕΡ, ενώ συγκαλούν για τις 29 - 30 Ιουνίου τη «Δημόσια Διεθνή Συζήτηση για τις Παράνομες Καλλιέργειες Κόκας», όπου θα συμμετέχουν αγρότες, ιθαγενείς και αντιπρόσωποι διαφόρων χωρών, καθώς θεωρούν ότι είναι μια ευκαιρία να αναδειχθεί το ότι ο τρόπος για να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα δεν είναι μέσα από τους ψεκασμούς και τη χρήση βίας, αλλά μέσω καλά επεξεργασμένων σχεδίων αντικατάστασης των παράνομων φυτειών.

Στις 7/7, στα πλαίσια της Συνόδου της Μαδρίτης, προγραμματίζεται μια συνάντηση επονομαζόμενη ως «Τραπέζι Δωρητών», όπου και θα ληφθεί απόφαση για το εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση θα χρηματοδοτήσει μέρος του «Σχεδίου Κολομβία», το συνολικό ύψος του οποίου φτάνει τα 7,5 δισ. δολάρια. Χρηματοδότηση αναζητείται επίσης σε Ιαπωνία, Καναδά και αλλού, ενώ από την Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένονται περίπου 900 εκατομμύρια δολάρια.

Στις μέχρι σήμερα συναντήσεις προετοιμασίας, έχουν εκφραστεί σοβαρές επιφυλάξεις, ενστάσεις και ανησυχίες, ενώ με παρεμβάσεις τους διεθνείς οργανισμοί και ΜΚΟ, αλλά και αντιπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατήγγειλαν ότι θεωρούν το «Σχέδιο Κολομβία» όχι σαν σχέδιο ειρήνης, αλλά σαν σχέδιο εμβάθυνσης της κρίσης και έντασης του πολέμου.

«Πολλοί Ευρωπαίοι πιστεύουμε ότι αποτελεί μια μονόπλευρη ανάγνωση της χώρας, όπου καθόλου δεν αναφέρεται η μεγάλη αύξηση των παραστρατιωτικών στο βόρειο τμήμα της Κολομβίας που αυξάνονται μαζί με την αύξηση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών. Λείπει η επεξεργασμένη και ειλικρινής αναφορά στο ζήτημα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αν και σχέδιο τόσο υψηλού μεγέθους, καθόλου δεν αναφέρεται στην αγροτική μεταρρύθμιση, παρόλο που οι αγρότες είναι εκείνοι που περισσότερο έχουν πληγεί από τη σύγκρουση. Η Ευρώπη δεν μπορεί να στηρίξει ένα σχέδιο που κατά 63% είναι καθαρά στρατιωτικό. Γίνεται μια συζήτηση που έχει φρενάρει τον αρχικό ενθουσιασμό κάποιων για το Σχέδιο. Πώς είναι δυνατόν ένα σχέδιο που έχει κύριο στόχο τη συνεισφορά στην ειρήνη να συναντά την πλήρη απόρριψη ενός από τα δύο μέρη που συμμετέχουν στις ειρηνευτικές συνομιλίες;», δηλώνει ο Πολ Εμίλ Ντιπρέ μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

(Οι FARC-EP είναι το μεγαλύτερο σε μέγεθος αντάρτικο κίνημα της Κολομβίας. Βρίσκεται σε ειρηνευτικές συνομιλίες με την κυβέρνηση, οι οποίες διεξάγονται σε μια αποστρατικοποιημένη περιοχή 42.000 τετρ. χιλ. Με πρωτοβουλία των FARC - EP, στα πλαίσια της ειρη-*

νευτικής διαδικασίας διεξάγονται στην περιοχή δημόσιες συζητήσεις στις οποίες συμμετέχουν διάφορα τμήματα του πολιτικού, συνδικαλιστικού, αγροτικού, ιθαγενικού και κοινωνικού κινήματος της χώρας, σε μια προσπάθεια διαμόρφωσης προτάσεων για τα κυριότερα ζητήματα που απασχολούν τη χώρα στους διάφορους τομείς.)

(Πηγές: Rebelion, El Tiempo, FARC-EP)

Στρατός και αστυνομία εκτοπίζουν βίαια ιθαγενείς U'wa

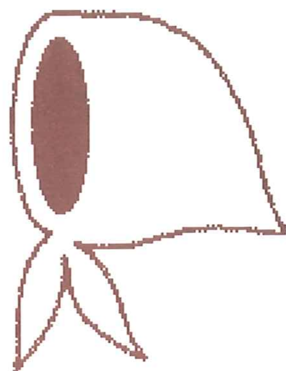

Χαράματα της 24ης Ιουνίου, ένα κονβόι του κολομβιάνικου στρατού κατευθυνόμενο προς την επαρχία Κουμπάρα -πατρογονικά εδάφη των U'wa- ζήτησε από τους ιθαγενείς άδεια για να διασχίσει την περιοχή τους με σκοπό να προχωρήσει παραπέρα προς της επαρχία Σαραβένα. Οι ιθαγενείς δέχτηκαν χωρίς να συνειδητοποιήσουν ότι στόχος τους δεν ήταν παρά να εισχωρήσουν στην περιοχή, όπου τις ημέρες εκείνες πραγματοποιούσαν ειρηνική συνάντηση, ειδικές μονάδες της αστυνομίας και να προσπαθήσουν με βίαιο τρόπο να τη διαλύσουν. Οι προσπάθειες αυτές συνεχίστηκαν επί ώρες με τη ρίψη δακρυγόνων και άγριες επιθέσεις. Οι ιθαγενείς καταγγέλλουν ότι υπάρχουν άτομα τραυματισμένα και παιδιά που έχουν σταλεί στο νοσοκομείο, ενώ καλούν τη διεθνή κοινότητα να απαιτήσει από την κυβέρνηση και τους διεθνείς οργανισμούς να σταματήσουν αμέσως οι επιθέσεις ενάντια στον λαό των U'wa και να αποσυρθούν αμέσως ο στρατός και η αστυνομία.

Υπενθυμίζουν ότι οι επιθετικές ενέργειες εναντίον τους άρχισαν μετά την απόφαση της κυβέρνησης να επιτρέψει στην πετρελαϊκή εταιρεία Occidental την εξόρυξη πετρελαίου στα εδάφη τους, ενώ η τελευταία επίθεση δεν έγινε παρά δύο μόνο ημέρες μετά την έγκριση από το Κογκρέσο των Η.Π.Α. της στρατιωτικής βοήθειας του «Σχεδίου Κολομβία», στο λόμπι των πιο ένθερμων υποστηρικτών του οποίου ανήκει η Occidental.

(Πηγή: Rebelion)

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

Στις «Μητέρες της Πλατείας Μαΐου» απονέμει η Unesco το Βραβείο 1999 «Εκπαίδευση για την Ειρήνη»

Στην ένωση «Μητέρες της Πλατείας Μαΐου» -ανάμεσα σε άλλες οργανώσεις- αποφάσισε η UNESCO να απονείμει το Βραβείο 1999 «Εκπαίδευση για την Ειρήνη».

Η παραπάνω ένωση ιδρύθηκε το 1977 από μια ομάδα 14 γυναικών για να απαιτήσει από τη στρατιωτική δικτατορία έρευνα για την τύχη των εξαφανισμένων παιδιών τους.

Με την πτώση της δικτατορίας (1984) και την αλλαγή του καθεστώτος, οι «Μητέρες» συνέχισαν να συναντώνται μια φορά την εβδομάδα στην Πλατεία Μαΐου του Μπουένος Άιρες, απαιτώντας να τεθεί τέρμα στην ατιμωρησία των υπεύθυνων για τους 30.000 εξαφανισμένους και δολοφονημένους, θύματα της στρατιωτικής δικτατορίας.

Το 1999, οι «Μητέρες της Πλατείας Μαΐου» εγκαινίασαν στο Μπουένος Άιρες ένα βιβλιοπωλείο και ένα λογοτεχνικό καφενείο, ενώ μέσα στο 2000 άρχισε να λειτουργεί το Λαϊκό Πανεπιστήμιο που ίδρυσαν και στο οποίο ανάμεσα στα άλλα θα διδάσκονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των νέων της χώρας.

(Πηγή: Resumen Latinoamericano, http://www.nodo50.org/resumen/)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ουγκο Μπλανκο Η επανάσταση ούτε ακολουθεί ίχνη ούτε αντιγράφει...

Ο Ούγο Μπλάνκο είναι σήμερα 65 ετών. Στις αρχές της δεκαετίας του '60 ηγήθηκε ενός αντάρτικου κινήματος, αγροτικού χαρακτήρα, στο νότο του Περού. Έμεινε 8 χρόνια στη φυλακή και κατόπιν εξορίστηκε. Επέστρεψε στο Περού το 1978 και εξελέγη βουλευτής. Στο κοινοβούλιο παρέμεινε μέχρι το 1992, όταν ο Φουχιμόρι το κατήργησε. Σήμερα εργάζεται ως αγρότης και είναι μέλος της Κεντρικής Αγροτικής Ένωσης του Περού (Central Campesina del Peru - CCP) και του Ενοποιημένου Μαριατεγκικού Κόμματος (Partido Unificado Mariateguista - PUM) (από το όνομα της ηγετικής μορφής του κομουνιστικού κινήματος στο Περού στις αρχές του αιώνα, Χοσέ Κάρλος Μαριάτεγκι). Η συνέντευξη αυτή, αποσπάσματα της οποίας παρουσιάζονται παρακάτω, δόθηκε στον Αργεντίνο κοινωνιολόγο και συγγραφέα Πέδρο Μπρίχερ, λίγο πριν τις εκλογές της 9ης Απριλίου. Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *International Viewpoint*, αρ. 321, Μάιος 2000.

Γιατί υπήρξε τόσο μικρή αντίσταση στο «αυτοπραξικόπημα» του Φουχιμόρι;

Επειδή το κοινοβούλιο δεν άξιζε την υποστήριξη του λαού, ήταν αποκομμένο από το λαό, όπως ήταν πάντα τα κοινοβούλια στο Περού, και ο κόσμος δεν έβλεπε εχθρικά τη διάλυσή του. Ο λαός είχε ψηφίσει εναντίον των κομμάτων και ως εκ τούτου υπέρ του Φουχιμόρι. Το APRA (το προηγούμενο κυβερνητικό κόμμα, που συνδεόταν με τη Σοσιαλιστική Διεθνή) ήταν ένα κόμμα που άρμεγε τεράστια χρηματικά ποσά από τις κρατικές επιχειρήσεις, από την Αγροτική Τράπεζα. Έτσι, όταν είπαν ότι «πρέπει να ιδιωτικοποιήσουμε», ο λαός χάρηκε. «Ωραία», είπαν, «θα μπει έτσι ένα τέρμα σε αυτή τη διαφθορά στις κρατικές επιχειρήσεις». Επιπλέον, ο Φουχιμόρι υποστηρίχθηκε επειδή το Φωτεινό Μονοπάτι είχε τρομοκρατήσει τόσο πολλούς ανθρώπους. Αυτός ο τρόμος τελείωσε επειδή ο Φουχιμόρι συνέτριψε το Φωτεινό Μονοπάτι και ο κόσμος μπόρεσε να αναπνεύσει πιο ελεύθερα. Το γεγονός αυτό βοήθησε επίσης τον Φουχιμόρι. Ύστερα, υπήρχε το πρόβλημα του πληθωρισμού. Μπορεί κανείς να πει ότι στο παρελθόν ο κόσμος ψήφισε τον Φουχιμόρι, αλλά δεν πιστεύω ότι κάτι τέτοιο θα συνέβαινε και σήμερα αν δεν υπήρχε η νοθεία. [...]

Ποια είναι η κατάσταση της περουβιάνικης αριστεράς;

Είναι πολύ εξατομικευμένη και εξασθενημένη και για το λόγο αυτό δεν θα κατεβάσει καν υποψήφιο στις εκλογές του Απριλίου. Το PUM συνεχίζει να υπάρχει, αλλά δρα κατά κύριο λόγο ανάμεσα στους αγρότες, και ως κόμμα δεν έχει μεγάλη εμβέλεια. [...]

[Σε σχέση με την ιθαγενική και λαϊκή εξέγερση στο Εκουαδόρ]. Στο Εκουαδόρ οι ιθαγενείς αποτελούν λιγότερο από το 40% του πληθυσμού. Πώς μπορεί να νικήσει ένα κίνημα που δεν αντιπροσωπεύει την πλειονότητα του πληθυσμού;

Στην πραγματικότητα [το ιθαγενικό κίνημα] αποτελούσε την πρωτοπορία του αγώνα, καθώς ο αστικός πληθυσμός επίσης συμμετείχε υποστηρίζοντάς το. Το κίνημα είχε στόχο του την απομάκρυνση του Μαουάντ, αλλά δεν είχε σκεφθεί τι θα έκανε μετά. Βρέθηκε μπροστά σε κάτι πολύ μεγαλύτερο, το οποίο δεν το είχε συζητήσει και για το οποίο δεν είχε προετοιμαστεί. Ίσως ήταν λάθος η διαπραγμάτευση με το στρατό για μια κοινή επαναστατική επιτροπή. Πρέπει κανείς να είναι πολύ αθώος για να προδοθεί από τις ένοπλες δυνάμεις, αφού είναι γνωστό ότι αποτελούν εχθρούς του λαού και είναι μαζί με τους καταπιεστές του. [...] Είναι παράλογο να νομίζει κανείς ότι οι αγρότες μπορούν να συγκυβερνήσουν μαζί τους.

Κατά τις δεκαετίες του '60 και του '70 υπήρξε μια πολύ σημαντική διαδικασία μετανάστευσης από την ύπαιθρο προς την πόλη, η οποία άλλαξε την κοινωνική δομή των περισσότερων χωρών της Λατινικής Αμερικής. Σήμερα βλέπουμε τη σημασία του κοινωνικού ειδικού βάρους του αγροτικού κόσμου, στο Εκουαδόρ, στην Τσιάπας, στο Περού...

Αυτό ισχύει και μου φαίνεται ότι είναι θετικό βήμα. Είμαι από εκείνους που μάχονται για την υπεράσπιση της πολιτισμικής ταυτότητας, η οποία στο Περού δεν υπάρχει όπως υπάρχει στη Βολιβία, στο Εκουαδόρ ή στο Μεξικό, όπου υπάρχει μεγάλη περηφάνια για την πολιτισμική ταυτότητα. Στην Κεντρική Αγροτική Ένωση του Περού (CCP) η πλειονότητα είμαστε ιθαγενείς και μερικές φορές φαίνεται στον κόσμο ότι κάνουμε διακρίσεις σε βάρος των μη ιθαγενών αγροτών, καθώς ο γενικός γραμματέας ήταν ιθαγενής Αϊμάρα και κατόπιν πάλι ιθαγενής Κέτσουα. Την περασμένη περίοδο η πλειονότητα της γραμματείας μας ήταν Κέτσουα.[...]

Ποια είναι η σχέση με τον αστικό πληθυσμό, ποια είναι η κατάσταση του εργατικού κινήματος σήμερα στο Περού;

Το εργατικό κίνημα είναι πάρα πολύ εξασθενημένο, αφού τα εργοστάσια κλείνουν ως συνέπεια του νεοφιλελευθερισμού, ενώ εκείνοι που παραμένουν σε αυτά φοβούνται μήπως χάσουν τη δουλειά τους. Ο μόνος ισχυρός τομέας είναι αυτός στα δημόσια έργα, ο πιο μαχητικός τομέας, που στην πλειονότητά του είναι ιθαγενικός. [...]

Ζήσατε αρκετά χρόνια στο Μεξικό και παρακολουθήσατε τη ζαπατιστική εξέγερση από κοντά. Τι σημαίνει για σας η Τσιάπας;

Δυστυχώς, η Τσιάπας είναι μόνη της, επειδή το κοινωνικό κίνημα στο Μεξικό είναι ακόμα πιο άνισο απ' ό,τι εκείνο στο Περού. Είναι αλήθεια ότι στην Πόλη του Μεξικού εξελέγη αριστερός κυβερνήτης. Δεν υπάρχει, όμως, η σχετική ομοιομορφία που υπάρχει στη Βραζιλία, στο Περού ή στο Εκουαδόρ. Το σημαντικό είναι ότι [οι Ζαπατίστας] προσπαθούν να σπάσουν την απομόνωσή τους χρησιμοποιώντας το Ιντερνέτ και συνδεόμενοι με όλα τα προοδευτικά κινήματα ή πολιτικά ρεύματα σε ολόκληρο τον κόσμο. Όλα

αυτά αντανακλώνται πολύ καλά στην ηγεσία των Ζαπατίστας και με ευχαριστεί πάρα πολύ το γεγονός ότι η ιθαγενική ταυτότητα είναι ένας από τους άξονές τους, καθώς το ιθαγενικό κίνημα της Λατινικής Αμερικής ενσωματώνει και άλλους αγώνες, θεωρεί τον εαυτό του μέρος όλων των κομματιών που υφίστανται εκμετάλλευση, τονίζοντας μεν την ταυτότητά του και τον δικό του αγώνα, αλλά χωρίς να αισθάνεται ανώτερο από τα άλλα θύματα της εκμετάλλευσης, ευτυχώς.

Ποιο θα είναι το μέλλον του ζαπατιστικού κινήματος αν δεν θέσει το ζήτημα της κατάληψης της εξουσίας και αν παραμείνει συγκεντρωμένο σε μια περιοχή;

Εξαρτάται από την ανάπτυξη ολόκληρου του κοινωνικού κινήματος, του οποίου -όπως οι ίδιοι Ζαπατίστας τονίζουν- δεν αποτελούν την πρωτοπορία. Όλα εξαρτώνται από την ανάπτυξη των αγώνων σε αυτή τη χώρα και, δυστυχώς, η Τσιάπας είναι πολύ απομονωμένη και δεν ξέρω τι επιφυλάσσει το μέλλον. Στην πραγματικότητα νόμιζα ότι θα συντρίβονταν, αλλά ευτυχώς ακόμα δεν έχει συμβεί κάτι τέτοιο.

Μήπως αυτό εγείρει την αναγκαιότητα ενός επαναστατικού κόμματος, το οποίο να μπορεί να συγκεντροποιεί τους αγώνες; Ή δεν πιστεύετε πια στην ανάγκη οικοδόμησης επαναστατικών κομμάτων;

Δεν πιστεύω πια στον «πρωτοποριακό» ρόλο των πολιτικών κομμάτων. Θα έπρεπε να υπάρχουν ως κέντρα συζήτησης, διαλόγου και στοχασμού πάνω στα κοινωνικά προβλήματα. [...]

Είναι γνωστό ότι ορίζατε ανοιχτά τον εαυτό σας ως τροτσκιστή. Εξακολουθείτε να το κάνετε αυτό;

Έτσι νομίζω. Εξαρτάται. Θα ονόμαζα τον εαυτό μου λενινιστή, όχι όμως όσον αφορά τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό. Αν ο Λένιν ερχόταν πίσω, θα απογοητευόταν από τον τρόπο που έχουμε αντιγράψει το μπολσεβίκικο κίνημα. Καυχιόμασταν ότι είμαστε «μπολσεβίκοι». Αυτό, όμως, ήταν ένα κίνημα που αποδείχθηκε αποτελεσματικό στη Ρωσία του 1917 και δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο θα ήταν αποτελεσματικό και στο Περού του 2000. Μου φαίνεται εντελώς αντιδιαλεκτικό. Ας θυμηθούμε τον Μαριάτεγκι όταν έλεγε ότι η σοσιαλιστική επανάσταση στο Περού ούτε θα ακολουθούσε ίχνη ούτε θα αντέγραφε. Αναφερόμαστε συνέχεια σε αυτό, αλλά επίσης συνεχίζουμε να αντιγράφουμε.

Ο Λένιν ήταν αιρετικός, επειδή ο Μαρξ πίστευε ότι η επανάσταση θα γινόταν στην Αγγλία, την πιο αναπτυγμένη χώρα, ενώ ο Λένιν υποστήριξε ότι θα γινόταν στον πιο αδύνατο κρίκο του καπιταλισμού. Αυτή η αιρετικότητα είναι που κάνει κάποιον αυθεντικό μαρξιστή. Πρέπει να είμαστε αιρετικοί για να είμαστε μαρξιστές. [...]

Ο Φουχιμόρι συνέτριψε το Φωτεινό Μονοπάτι. Η εξαφάνιση του Φωτεινού Μονοπατιού είναι κάτι θετικό για το μαζικό κίνημα;

Σίγουρα!!! Σήμερα η CCP μπορεί να προχωρήσει μπροστά επειδή δεν υπάρχει το Φωτεινό Μονοπάτι. Σκότωναν ηγέτες του αγροτικού κινήματος -συμπεριλαμβανομένων κάποιων που είχαν φυλακιστεί ως μέλη του Φωτεινού Μονοπατιού -ως «προδότες» του κινήματος, επειδή υποστήριζαν άλλους δρόμους εκτός από τον ένοπλο αγώνα. Αυτό εξασθένισε το μαζικό κίνημα. Επιπλέον, ο στρατός χρησιμοποιούσε το Φωτεινό Μονοπάτι ως πρόσχημα για να μας καταπιέζει και να μας σκοτώνει στο όνομα του αγώνα ενάντια στο Φωτεινό Μονοπάτι. Υπήρχαν άνθρωποι που δολοφονήθηκαν από το στρατό και ύστερα υποστηριζόταν πως τους σκότωσε το Φωτεινό Μονοπάτι. Ο στρατός μας σκότωνε ισχυριζόμενος πως ήταν ενέργειες του Φωτεινού Μονοπατιού και μας καταπίεζε λέγοντας ότι είμαστε μέλη αυτής της οργάνωσης. Αυτά τα πράγματα δεν συμβαίνουν πια.

Και το MRTA [Tupac Amaru];

Το MRTA δεν ήταν σαν το Φωτεινό Μονοπάτι, σεβόταν περισσότερο τις μαζικές οργανώσεις και την CCP. Δεν συμφωνώ μαζί τους, επειδή υποκαθιστούν τη δράση του λαού γενικά με την παράτολμη δράση μιας πρωτοπορίας και αυτή η μέθοδος δεν μου φαίνεται σωστή, όσο και αν τους σέβομαι. Δεν συμφωνώ με αυτή τη «μεθοδολογία της πρωτοπορίας» από καμία άποψη και ακόμα λιγότερο όσον αφορά την ένοπλη εκδοχή της.

Υπάρχει αίτημα των λαϊκών δυνάμεων για απελευθέρωση των ηγετών του Φωτεινού Μονοπατιού;

Όχι, με κανέναν τρόπο. Παραμένουν μια περιθωριακή σέχτα.

Και εσείς;

Εγώ, ναι, επειδή είμαι υπέρ της αμνηστίας για τους πολιτικούς κρατούμενους, παρόλο που κανείς δεν μπορεί να κάνει τίποτε από κοινού με το Φωτεινό Μονοπάτι, καθώς ακόμα και στις διαδηλώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα έρχονται με τα πανό τους που καλούν σε ένοπλη δράση και τα επιβάλλουν σε όλους τους άλλους.

Με δεδομένη την αποβιομηχάνιση σε ολόκληρη τη Λατινική Αμερική και την αδυναμία των συνδικάτων, πώς βλέπετε την ανασύνθεση του στρατοπέδου των λαϊκών δυνάμεων;

Η Ιστορία θα μας δείξει. Πρέπει να ανοίξουμε τα μάτια μας και να δούμε πώς ανασυντίθεται το λαϊκό κίνημα. Η CCP γίνεται όλο και ισχυρότερη. Από εκεί που είχαμε συντριβεί από την καταστολή και από τον πόλεμο -καθώς μας χτυπούσαν και οι δύο πλευρές, και ο στρατός και το Φωτεινό Μονοπάτι-, σήμερα επιστρέφουμε. Πιστεύω ότι ποιοτικά είμαστε καλύτεροι από πριν, καθώς έχουμε μάθει πολλά από την εμπειρία.

Υπάρχουν διαφορετικές απόψεις στη CCP, αφού υπάρχουν άνθρωποι που τη θεωρούν τον πυλώνα που θα ηγηθεί του αγώνα και άλλοι -όπως εγώ- που πιστεύουμε ότι είμαστε μία δύναμη, αλλά και ότι τα περιφερειακά κινήματα αποτελούν ακόμα μία, όλο και πιο ρωμαλέα, δύναμη.

Την περσινή Πρωτομαγιά βρέθηκα στο Κούσκο και εκεί δεν υπήρχαν προλετάριοι· στη διαδήλωση ήταν οι πλανόδιοι μικροπωλητές. Αυτό σημαίνει ότι οι μικροπωλητές, οι φοιτητές, τα επαγγελματικά στρώματα ή οι λαϊκές γειτονιές είναι εκείνοι που βγαίνουν στο προσκήνιο.

Αναφέρατε τους μικροπωλητές ως μέρος των κοινωνικών αγώνων, παρόλο που ανήκουν σε έναν μάλλον περιθωριακό κοινωνικό τομέα. Πρόκειται για ένα σενάριο πολύ διαφορετικό από εκείνο πριν από 30 ή 40 χρόνια, όταν προσβλέπαμε στις εργαζόμενες μάζες για να κινητοποιηθούν για επιμέρους ή για γενικά αιτήματα.

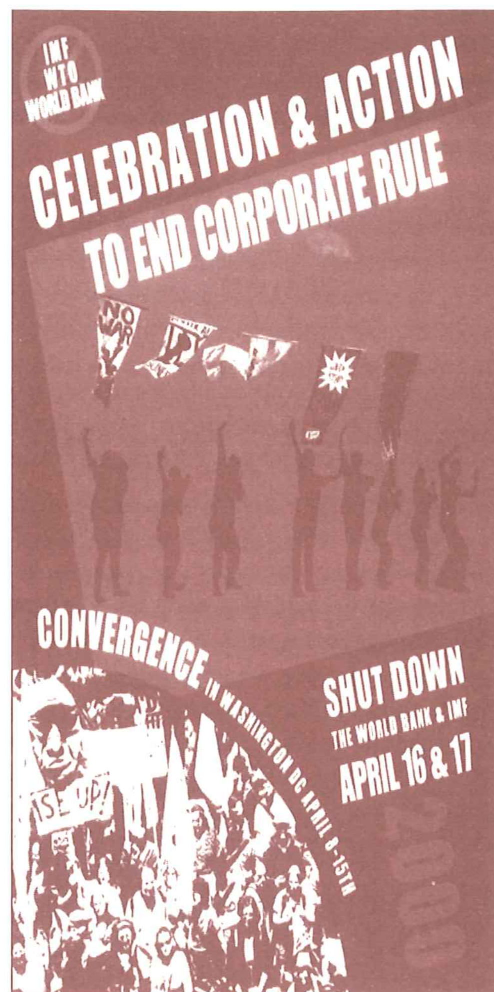
Ναι, αυτό είναι αλήθεια. Πιστεύω ότι πλευρές του *Κομουνιστικού Μανιφέστου* εξακολουθούν να ισχύουν. [...] Όσον αφορά, όμως, το ζήτημα της πρωτοπορίας της εργατικής τάξης... στη σημερινή Λατινική Αμερική δεν νομίζω ότι είναι έτσι τα πράγματα, εξαιτίας της οργανικής εξασθένισης που έχει υποστεί η εργατική τάξη και εξαιτίας της εισόδου άλλων κοινωνικών τομέων στον αγώνα. [...] Πιστεύω σε μια μελλοντική κυβέρνηση που θα συντίθεται από διαφορετικούς τομείς, από αγρότες, εργάτες, εργαζόμενους και άνεργους, από γειτονιές και περιφέρειες, από επαγγελματίες κ.λπ. Θα μας δείξει ο ρους της Ιστορίας.

Μετάφραση: Κ.Α.

ΗΠΑ Τα Κινήματα ΜΕΤΑ ΤΟ Σιάτλ

«Όπως αποδεικνύεται, το 1999 θα μείνει στην Ιστορία ως πιο σημαντικό έτος από το 1989», έγραφε πριν από μερικές εβδομάδες ο Corey Robin, καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης του Κολεγίου του Μπρούκλιν. Κι αυτό γιατί, για πρώτη φορά εδώ και μισό αιώνα, το «εργατικό ζήτημα» ξαναγίνεται κεντρικό πολιτικό διακύβευμα στις Η.Π.Α., τη Μέκκα του καπιταλισμού, και οι ξεχασμένοι από το θεό του νεοφιλελευθερισμού εργάτες, άνεργοι, μειονότητες, χαμηλόμισθοι και απεργοί εισβάλλουν στο προσκήνιο και ξεχειλίζουν τις εικόνες των ΜΜΕ και του διαδικτύου, που ως τώρα τους θυμόνταν μόνο όταν υποστήριζαν τον μουζαχεντίν του αμερικανικού νεοσυντηρητισμού Pat Buchanan. Ο κωδικός, που άνοιξε διάπλατα τις πόρτες για να μπουκάρουν οι απόκληροι του ψηφιακού καπιταλισμού και να διεκδικήσουν πρωταγωνιστικό ρόλο, είναι πλέον γνωστός ως τα πέρατα του κόσμου κι ως την άκρη αυτής της γης: **Σιάτλ.** Και όπως δήλωσε στην εφημερίδα *Los Angeles Times* (5.12.99) ο William Daley, υπουργός Εμπορίου των Η.Π.Α., «τα πράγματα δεν θα είναι πια όπως ήταν πριν».

Μα τι ήταν αυτό που ένωσε τα κινήματα αυτά που τόσα χρόνια αλληλοϋπονομεύονταν; Πού πήγαν οι άγριες θεωρητικές διαμάχες μεταξύ των οπαδών του οικουμενικού χαρακτήρα του κινήματος και των οπαδών των κινημάτων ταυτότητας; Ξαναζωντάνεψε η έννοια της κοινωνικής τάξης και της ταξικής πάλης στην κοινωνία των ενσωματωμένων συνειδήσεων, που όλο το εικοσιτετράωρο αναζητούν την καλύτερη μετοχή για να την πουλήσουν την επόμενη στιγμή; Ούτε οι διαμάχες σταμάτησαν ούτε ξεσηκώθηκε μια τάξη εναντίον μιας άλλης τάξης. Είναι η μεγάλη, η πολυεθνική, η παγκόσμια επιχείρηση και ο πολιτισμός που επιβάλλει σ' ολόκληρο τον κόσμο, ο κοινός στόχος μιας σειράς κοινωνικών κινημάτων που εξεγέρθηκαν. Δεν ζητούν να στήσουν σύνορα, δεν επιδιώκουν τον απομονωτισμό. Ζητούν να τεθούν φραγμοί σε μια ανεξέλεγκτη επιχειρηματική εξουσία, που μέρα με τη μέρα κατακτά και αποικιοποιεί το βιόκοσμο των πολιτών. Η συμβολική ένωση του εραστή της χελώνας και του απεργού φορτηγατζή του συνδικάτου των Teamsters, δηλαδή η συμμαχία βιολογίας και πολιτικής, απαιτεί να ανακοπεί η ξέφρενη πορεία του κοινωνικού δαρβινισμού των μεγάλων επιχειρήσεων που εξαπλώνονται με ρυθμούς ασύλληπτους μέχρι χτες. Δεν τίθεται δίλημμα παγκοσμιοποίησης και οικονομικού εθνικιστικού προστατευτισμού: «Η διαχωριστική γραμμή δεν είναι μεταξύ Βορρά και Νότου, αλλά μεταξύ των απανταχού στον πλανήτη εργαζομένων και των μεγάλων συγκεντρώσεων κεφαλαίου και των κυβερνήσεων που ελέγχουν», έγραψε πρόσφατα ο Jay Mazur, πρόεδρος της UNITE. Και συμπληρώνει ο Mike Dolan, ένα από τα πλέον δραστήρια μέλη της επιτροπής διοργάνωσης της κινητοποίησης της 30ής Νοεμβρίου, στην εφημερίδα *Seattle Times* (10.9.99): «Να θυμάστε ότι, για μας, ο εχθρός δεν είναι οι κυβερνήσεις που αποτελούν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Ο εχθρός είναι το λόμπι των οπαδών του ελεύθερου εμπορίου των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν συμφωνίες σαν αυτές του ΠΟΕ για να μεταφέρουν την παραγωγή σε όλο τον κόσμο όπου βρίσκονται οι περιοχές με τα χαμηλότερα μεροκάματα και με τα ελάχιστα περιβαλλοντικά στάνταρντ».

Οι εξελίξεις ενάντια στις οποίες κινητοποιούνται τα κινήματα αυτά δεν είναι προϊόντα αποκλειστικά του ελεύθερου εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης. Είχαν ήδη ξεκινήσει μέσα στους κόλπους κλάδων που δεν λειτουργούσαν σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά στο εσωτερικό των κρατικών συνόρων. Το ελεύθερο εμπόριο αποτέλεσε τη δικαιολόγηση της έντασης και επέκτασης της αγοραίας πειθαρχίας. Η ιδεολογία της παγκοσμιοποίησης έδωσε νέα δύναμη και ενέργεια στην τάση αυτή του καπιταλισμού. Η νίκη του John Sweeny και της παράταξης New Dimensions στις εκλογές του 1995 για την ανάδειξη νέας ηγεσίας της AFL-CIO άνοιξε το δρόμο για την αναδιάταξη των δυνάμεων του συνδικαλιστικού κινήματος στις Η.Π.Α. και την αναζήτηση διεθνών συμμαχιών μακριά από την οικονομική και εθνικιστική πολιτική των προκατόχων της και του Buchanan. «Η πραγματική δημόσια συζήτηση δεν αφορά το κατά πόσο θα είμαστε μέρος της παγκόσμιας οικονομίας, αλλά το ποιοι θα είναι οι κανόνες αυτής της οι-

κονομίας και ποιος θα τους νομοθετεί», δήλωσε ο John Sweeney.

Δίνεται, έτσι, η ευκαιρία να οικοδομηθεί ένα διεθνιστικό κίνημα, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των σημερινών πολιτών σ' ολόκληρο τον κόσμο και το οποίο θα αγωνίζεται για την προστασία του περιβάλλοντος, την οικονομική δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μέλος του κινήματος αυτού είναι ο αγωνιστής για τα δικαιώματα των παιδιών της Ινδοκίνας που εκμεταλλεύεται η κάθε Nike Co., ο Ευρωπαίος αγρότης, οι οργανώσεις των χωρικών της Κεντρικής Αμερικής, οι ακτιβίστριες για τα δικαιώματα των γυναικών στην Αφρική κ.λπ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η «Παγκόσμια Ημέρα Δράσης» του 1997 κατά τη μεγαλειώδη απεργία των εργαζομένων της UPS. Η κινητοποίηση αυτή ήταν προϊόν μιας μακράς διαρκείας προετοιμασίας των Αμερικανών συνδικαλιστών που συνεργάστηκαν με τους συναδέλφους τους σε όλες τις ηπείρους του πλανήτη. Αντίστροφα, τα αμερικανικά συνδικάτα στάθηκαν αλληλέγγυα στους αγώνες των εργαζομένων και των αγροτών στο Μεξικό, την Καραϊβική κ.α.

Τα γεγονότα του Σιάτλ αποτέλεσαν την αποκορύφωση των αγώνων όλης της δεκαετίας, όπου συνδικαλιστές από 144 χώρες πορεύτηκαν και διαδήλωσαν μαζί με Αμερικανούς εργαζόμενους, οικολόγους και περιβαλλοντιστές, φοιτητές και φοιτήτριες που αναζωογόνησαν το φοιτητικό κίνημα με τις μάχες τους ενάντια στη συνεργασία των πανεπιστημίων τους με τα λεγόμενα sweatshops (εργοστάσια όπου χρησιμοποιούνται παιδιά και μετανάστες για την παραγωγή χωρίς συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας και με ημερομίσθια κατώτερα από τα ελάχιστα νομοθετημένα όρια). Τα μέλη του τοπικού συνδικάτου των Teamsters, τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων, γύρισαν πόρτα-πόρτα και εξηγούσαν ότι προτιμούν να αντιταχτούν στις αμερικανικές πολυεθνικές επιχειρήσεις παραγωγής παιδικών τροφικών κατασκευασμάτων παρά να συμμετέχουν κι αυτοί στην υπονόμευση της νομοθεσίας της Γουατεμάλας που λαμβάνει μέτρα υπέρ της φυσικής διατροφής των μωρών με το γάλα της μάνας. Ένας εργάτης από την Καλιφόρνια, ο Seth Rich, δήλωσε γεμάτος θαυμασμό, για το γεγονός ότι διαδήλωνε βαδίζοντας δίπλα σε Ιάπωνες «που τραγουδούσαν στα γιαπωνέζικα», ότι «δεν έχει νιώσει ποτέ τόσο δυνατό αίσθημα αλληλεγγύης». Δείγματα διεθνιστικής αλληλεγγύης, που ποτέ δεν εξέλειψε όσο και αν η θεωρία περί «τέλους της Ιστορίας» τη θεωρούσε εκδήλωση αρχαϊσμού. Ίσως ο διευθυντής του τμήματος διεθνούς οικονομίας της Morgan Stanley στη Βρετανία να είναι ο πιο διεισδυτικός απ' όλους μας, όταν τονίζει ότι στο Σιάτλ αυτό που ζήσαμε ήταν «ωμός αγώνας δύναμης μεταξύ του κεφαλαίου και της εργασίας». Κάτι παραπάνω μπορεί να οσμίζεται.

Πώς, όμως, συντονίζεται ένα τόσο ετερόκλητο κίνημα; Πώς οι διαφορετικές συνιστώσες του καταφέρνουν και συνεργάζονται παρά τις διαφορετικές εθνικές, ιδεολογικές και πολιτικές προελεύσεις;

Η απάντηση δεν είναι εύκολη και μονοσήμαντη. Υπάρχει, βέβαια, ο κοινός «εχθρός», όπως τονίσαμε. Υπάρχει η γενικευμένη δυσαρέσκεια που ξεχειλίζει στους δρόμους, στα γκέτο των ανέργων και των φτωχών και στις εργατικές γειτονιές των μεγαλουπόλεων της Βόρειας Αμερικής και της Δυτικής Ευρώπης. Υπάρχει η οργανωμένη δύναμη των συνδικάτων που αυξάνεται καθημερινά από τότε που άρχισαν να αναζητούν στα νέα στρώματα της εργατικής τάξης (γυναίκες, μειονότητες, μετανάστες, νέοι / ες των πανεπιστημίων). Υπάρχουν οι κατά τόπους δυνάμεις του Πράσινου Κόμματος των Η.Π.Α. και των μικρών αριστερών κομμάτων, αλλά και οι διάφορες διάσπαρτες οικολογικές και φεμινιστικές ομάδες, οι οργανώσεις των ομοφυλοφίλων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, το κίνημα για την κατάργηση της θανατικής ποινής. Όλοι αυτοί οι φορείς των κινημάτων, με τη βοήθεια των τεχνολογικών μέσων και τη δυνατότητα άντλησης πόρων που διαθέτουν, καταφέρνουν να έρχονται σε άμεση επαφή και να συντονίζουν τις ενέργειές τους.

Το ηλεκτρονικό διαδίκτυο και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο διευκόλυναν τα μέγιστα στην οργάνωση των αγώνων. Εκεί που δεν έφτανε η φωνή μιας οργάνωσης λόγω της έλλειψης μέσων, σήμερα με την πληκτρολόγηση της διεύθυνσης του site μιας ομάδας ή ενός συνδικάτου ένας εργαζόμενος της μακρινής Χονολουλού γνωρίζει έναν άλλο κόσμο στην άλλη άκρη των Η.Π.Α. στην πολιτεία της Νέας Αγγλίας και μεταδίδει τις πληροφορίες που παίρνει αστραπιαία στα χιλιάδες μέλη του συνδικάτου του των οποίων οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές είναι συνδεδεμένοι στο δίκτυο. Η ταχύτατη ανάπτυξη των δικτύων και η εκπληκτική διάδοση των μικροϋπολογιστών έδωσε αυτές τις νέες δυνατότητες επικοινωνίας που δεν υπήρχαν στο παρελθόν. Τα συνδικάτα αντιλαμβανόμενα ότι η παραγωγή ολοένα και αποκεντρώνεται και ότι οι μονάδες παραγωγής γίνονται ολοένα και μικρότερες, με συνέπεια να μην υπάρχει η μαζική συγκέντρωση εργαζομένων στα εργοστάσια της φορντικής περιόδου του καπιταλισμού, φρόντισαν σε πολλές περιπτώσεις να διεκδικήσουν τη χορήγηση από τους εργοδότες δωρεάν μικροϋπολογιστών στα μέλη τους και σύνδεση με συμβολική τιμή στο διαδίκτυο. Έτσι, επανενισχύεται η συνοχή του κόσμου των συνδικάτων και των κοινωνικών κινημάτων που είχαν κατακερματιστεί σε μικρόκοσμους ταυτοτήτων όταν δεν είχαν χάσει το παιχνίδι μέσω των παραχωρήσεων δικαιωμάτων στους εργοδότες κατά τις προηγούμενες δεκαετίες του άγριου νεοφιλελεύθερου χειμώνα.

Δεν είναι, όμως, όλα ρόδινα. Οι αγώνες δεν παίρνουν την ανιούσα με μια γραμμική μορφή ούτε μπορούν να κατασκευαστούν στους ηλεκτρονικούς πλέον χάρτες των επιτελείων. Οι αγώνες ακολουθούν κάποιους ρυθμούς που προσδιορίζονται τόσο από τις δομές και τη συγκυρία όσο και από τη διαθεσιμότητα και την οργάνωση των κοινωνικών υποκειμένων που δηλώνουν τη διάθεσή τους για δράση και κινητοποιήσεις. Όπως δεν είναι δεδομένη και η πολιτική ενότητα των κινημάτων, έτσι και οι στρατηγικές των νέων και των παλιών καπιταλιστικών τάξεων δεν είναι αυτές που γνωρίζαμε μέχρι χτες. Την άγρια καταστολή του νεοφιλελεύθερου αυταρχισμού της Δεξιάς διαδέχτηκε η νέα συναίνεση των σοσιαλφιλελεύθερων στην Ευρώπη και των νέων δημοκρατικών του «τρίτου δρόμου» στη Βόρεια Αμερική. Αυτή, όμως, είναι μια άλλης τάξεως πολιτική συζήτηση, οι παράμετροι της οποίας δεν μπορούν να εξερευνηθούν στα όρια του παρόντος κειμένου.

Θανάσης Τσακίρης

e-mail: tsakthan@compulink.gr

Επιχείρηση ΚΟΝΔΩΡ

Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΚΑΙ ΤΗΣ CIA

Δεκάδες χιλιάδες εξαφανισμένοι και δολοφονημένοι τα θύματά της

Η ιστορία είναι παλιά (και από παλιά γνωστή). Η «Επιχείρηση Κόνδωρ» ήταν μια «έμπνευση» των ΗΠΑ, οργανωμένη από τη CIA (αρχηγός ήταν τότε ο μετέπειτα πρόεδρος Μπους) και το FBI, και τουλάχιστον για δύο δεκαετίες –'70, '80- έπεσε σαν μάστιγα πάνω στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Στόχος της ήταν όσοι αγωνίζονταν ενάντια στις δικτατορίες-ανδρείκελα που εξασφάλιζαν τα οικονομικά και στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην περιοχή. Εκτελεστικά όργανα ήταν επιλεγμένα τμήματα του στρατού και των αστυνομικών δυνάμεων των χωρών της Λατινικής Αμερικής που εκπαιδεύτηκαν ειδικά γι' αυτή την αποστολή στην περιβόητη Σχολή της Αμερικής (School of America). Συγκεκριμένα, η Αργεντινή, η Βολιβία, η Βραζιλία, η Χιλή, η Παραγουάη και η Ουρουγουάη είναι βέβαιο ότι συμμετείχαν στη μυστική αυτή συμμαχία, τη «διεθνή» του τρόμου, που δρούσε πάνω από τα εθνικά σύνορα των χωρών της Λατινικής Αμερικής, αναγνωρίζοντας έτσι ότι υπήρχε ένας κοινός εχθρός: εκείνοι που αντιστέκονταν! Τα σχέδια της «Επιχείρησης Κόνδωρ» τα επεξεργάζονταν σε κοινές συσκέψεις οι εκπρόσωποι των τοπικών δικτατοριών με τους πρεσβευτές των ΗΠΑ και με πράκτορες της CIA και, όπως είναι γνωστό από παλιά, για την εκτέλεσή τους μπορούσαν οι πράκτορες της μιας χώρας να δρουν ελεύθερα στο έδαφος της άλλης, ακόμη και μέσα στις ίδιες τις ΗΠΑ. Φυσικά, κέντρο της επιχείρησης στη Νότιο Αμερική ήταν η Χιλή του Πινοτσέτ και ψυχή της επιχείρησης η DINA – η μυστική υπηρεσία του δικτάτορα. Ποιος απορεί, λοιπόν, που τον Πινοτσέτ θα τον δικάσουν μετά θάνατον... και αν!

Όποιος δεν έχει μνήμη δεν έχει μέλλον

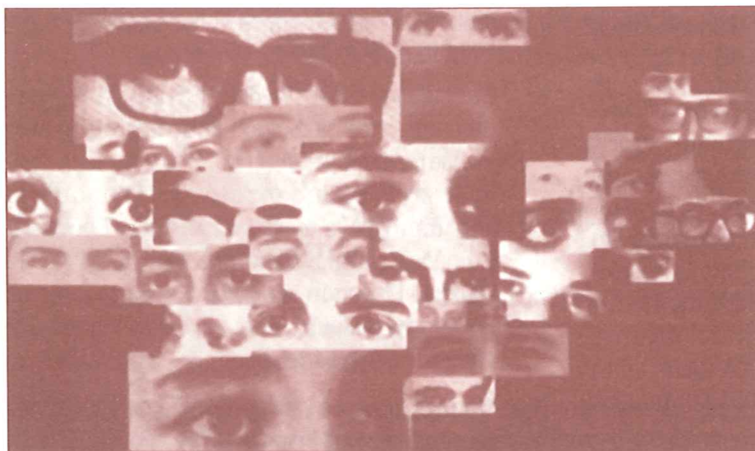
Οι *desaparecidos*, οι εξαφανισμένοι, είναι ίσως εκείνη η κατηγορία ανθρώπων που σφράγισε τις δραστηριότητες της «Επιχείρησης Κόνδωρ». Στην Αργεντινή, όπου οι εξαφανισμένοι την περίοδο της χούντας Βιντέλα και μετέπειτα ξεπέρασαν τις 30.000, χάρη στην επίμονη, ακούραστη δουλειά της οργάνωσης «Μητέρες της Πλατείας Μαΐου», έχουν καταγραφεί πάμπολλες μαρτυρίες των οικογενειών των εξαφανισμένων αλλά και των παιδιών εκείνων των «χαμένων» ανθρώπων που βρέθηκαν να μεγαλώνουν σε άλλες χώρες, σε άλλες οικογένειες. Να, όμως, μια μαρτυρία από τα παλιά εκείνα χρόνια ενός ανθρώπου που έχασε την κόρη του, την βρήκε ύστερα από πολλούς μήνες και διηγήθηκε την ιστορία του στο γαλλικό περιοδικό *Νουβέλ Ομπσερβατέρ*. Μιλάει ο Ρομπέρτο Τζούντιτσε, κάτοικος του Μπουένος Άιρες: «Με συνέλαβαν και με δεμένα μάτια με οδήγησαν σε ένα έρημο σπίτι. Εκεί ξαναβρήκα την κόρη μου. Ήταν αγνώριστη, αποσκελετωμένη, με τα μισά δόντια σπασμένα και το σώμα γεμάτο πληγές, στο λαιμό, στα στήθη, στην κοιλιά, παντού όπου οι βασανιστές της είχαν βάλει ηλεκτρόδια για να της κάνουν ηλεκτροσόκ. Εκεί, μπροστά στα μάτια μου, την αποτέλειωσαν. Έβαλαν έναν αρουραίο στα γεννητικά της όργανα και στην κοιλιά της».

Αυτοί είναι οι *desaparecidos* της Λατινικής Αμερικής, είναι οι φρικτά βασανισμένοι και δολοφονημένοι από τους πράκτορες της «Επιχείρησης Κόνδωρ». Στην πραγματικότητα δεν πρόκειται για δεκάδες χιλιάδες αγνοούμενους, αλλά για δεκάδες χιλιάδες δολοφονημένους. Όπως προαναφέρθηκε, ο συνδυασμός των ενεργειών των επί μέρους μυστικών υπηρεσιών ήταν καθοριστικό στοιχείο της επιχείρησης. Έτσι, Βραζιλιάνοι πράκτορες ανέκριναν κρατουμένους στο Εθνικό Στάδιο της Χιλής μετά το πραξικόπημα Πινοτσέτ το '73 και εκτέλεσαν τουλάχιστον 5 Βραζιλιάνους επιτόπου. Στην Αργεντινή, στο Μπουένος Άιρες, το 1976 κυκλοφορούσε κινητό κέντρο βασανιστηρίων ειδικά για αλλοδαπούς. Το 1978, Ουρουγουανοί συνελήφθησαν και βασανίστηκαν στη Βραζιλία. Ακόμη και ορισμένες από τις άμεσου χαρακτήρα δολοφονίες της «Επιχείρησης Κόν-

δωρ», περιπτώσεις δηλαδή στις οποίες δεν προηγήθηκε απαγωγή του θύματος, έγιναν με τον ίδιο τρόπο. Ο Χιλιάνος στρατηγός Κάρλος Πρατς δολοφονήθηκε στην Αργεντινή και ο υπουργός της κυβέρνησης Αλιέντε, Ορλάντο Λετελιέ, στην Ουάσινγκτον. Υπάρχουν δεκάδες τέτοιες περιπτώσεις ατόμων, μελών κυβερνήσεων ή αξιωματικών του στρατού που δολοφονήθηκαν σε άλλες χώρες, τις περισσότερες φορές γιατί είχαν καταφύγει ως αυτοεξόριστοι εκεί.

Οι αποκαλύψεις

Είτε από τις μαρτυρίες εκείνων που έχασαν τους δικούς τους είτε από πληροφορίες που διέρρεαν, αναφορές στην «Επιχείρηση Κόνδωρ» είχαν αρχίσει να γίνονται από νωρίς. Στις 2/8/79 η *Ουάσινγκτον Ποστ* έγραφε: «Οι μυστικές υπηρεσίες έξι τουλάχιστον νοτιοαμερικανικών στρατιωτικών καθεστώτων δημιούργησαν κοινή μυστική οργάνωση στην οποία ανάθεσαν το καθήκον να δολοφονεί τους κοινούς εχθρούς τους στο εξωτερικό. Έχει έδρα της τη Χιλή και πήρε το όνομά της από το φαλακρό όρνεο των Άνδεων. Παρόλο που λειτουργεί ως οργάνωση συλλογής πληροφοριών για την παρακολούθηση αριστερών εξορίστων και άλλων αντιπάλων της κάθε χούντας, το τμήμα της οργάνωσης που ονομάζεται "Τρίτη Φάση" επιβάλλει κυρώσεις και διαπράττει δολοφονίες». Στις 19/10/1982, η *Ελ Παΐς* απέδιδε τη δολοφονία του στρατηγού Πρατς «στην "Επιχείρηση Κόνδωρ", τη συμμαχία των καταπιεστικών υπηρεσιών έξι χωρών συμπεριλαμβανομένης και της Βραζιλίας». Καθοριστική, όμως, ήταν η ανακάλυψη του Παραγουανού Μαρτίν Αλμάδα. Ο ίδιος φυλακίστηκε και βασανίστηκε στα χρόνια 1974-1977, χρόνια της δικτατορίας του Αλφρέδο Στρέσσνερ στην Παραγουάη. Ο Αλμάδα ανακάλυψε το 1992 μυστικά αρχεία της αστυνομίας της Παραγουάης, όπου εκτός των άλλων αποκαλυπτικών στοιχείων για τον «Κόνδορα», βρήκε και αναφορές γραμμένες στην πορτογαλική γλώσσα για το αντάρτικο στην Αργεντινή! Η υπόθεση Πινοτσέτ και οι πιέσεις του Ισπανού δικαστή Μπαλτάσαρ Γκαρσόν προς τις ΗΠΑ, για να ανοίξουν τα αρχεία της CIA και να άρουν το απόρρητο σε ό,τι αφορά υποθέσεις δολοφονίας Ισπανών στη Χιλή, συνάντησαν την κάθετη άρνηση του Μπιλ Κλίντον. Έτσι, επιβεβαιώνεται ο Αλμάδα που λέει ότι οι δολοφόνοι κυκλοφορούν ελεύθεροι, εξακολουθούν και παίζουν σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή της Λατινικής Αμερικής και όχι μόνον αυτό, αλλά ουσιαστικά η «Επιχείρηση Κόνδωρ» δεν σταμάτησε ποτέ, μεταλλάχθηκε παίρνοντας υπόψη της τα δεδομένα της αλλαγής των λατινοαμερικάνικων δικτατοριών σε δημοκρατικά(;) καθεστώτα. Όπως φαίνεται, ένας «Κόνδωρ 2» ήδη λειτουργεί αυτή τη στιγμή. Όπως επισημαίνει ο Αλμάδα, ο σημερινός πρόεδρος της Βολιβίας και πρώην δικτάτορας Ούγκο Μπάνσερ προήδρευσε τον Νοέμβριο του 1999 στη Βολιβία σε συγκέντρωση στρατιωτικών παραγόντων της Λατινικής Αμερικής. Σ' αυτή τη συνάντηση επεξεργάστηκαν λίστα των «ανατρεπτικών στοιχείων» της περιοχής!

Η αντίσταση συνεχίζεται

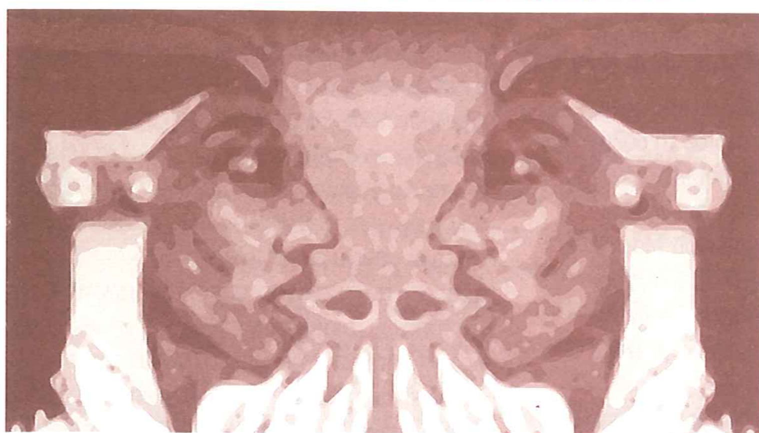
Όχι μόνο γιατί πρέπει να δικαιωθεί η μνήμη χιλιάδων ανθρώπων που χάθηκαν με τόσο ωμό τρόπο· όχι μόνο γιατί πίσω από το όνομα κάθε εξαφανισμένου κρύβεται μια οικογενειακή τραγωδία, με τελευταία θύματα τα παιδιά που έδωσαν οι δήμιοι σε ξένες οικογένειες να μεγαλώσουν και μετά από είκοσι χρόνια ανακαλύπτουν ένα άγνωστο παρελθόν, τόσο βασανιστικό που αρκετές φορές αρνούνται να συμβιβαστούν με την ιδέα του, αρνούνται να γυρίσουν στη χώρα των χαμένων γονιών τους, στις οικογένειες που απόμειναν εκεί· δεν είναι μόνο αυτοί οι λόγοι που απαιτούν ακατάπαυστη πάλη ενάντια στα σχέδια των ΗΠΑ και των τοπικών πρακτόρων τους στη Λατινική Αμερική. Η υπόθεση της διαλεύκανσης του παρελθόντος είναι απαραίτητη για να γίνει σαφές ποιοι έπαιξαν ποιο ρόλο, όχι αφού πεθάνουν, αλλά τώρα που πολύ πιθανόν έχουν αλλάξει μανδύα και προσωπείο και είναι «δημοκρατικά εκλεγμένοι κυβερνήτες». Κι ακόμη γιατί δεν πρέπει να επιτραπεί στο νέο «Κόνδορα» να εξαφανίσει νέες γενιές Λατινοαμερικάνων αγωνιστών, όπως έγινε στις δεκαετίες '70 και '80.

Έτσι, εκτός από τις «Μητέρες της Πλατείας Μαΐου», δραστηριοποιούνται σε αυτή την κατεύθυνση και πολλές άλλες οργανώσεις, και ήδη υπάρχει και ένα διεθνές δίκτυο, το H.I.J.O.S. (Hijos por la Identidad y la Justicia, contra el Olvido y el Silencio = Παιδιά για την Ταυτότητα και τη Δικαιοσύνη, ενάντια στη Λήθη και τη Σιωπή) που τα αρχικά του σχηματίζουν την ισπανική λέξη «παιδιά». Στο δίκτυο συμμετέχουν γιοι και κόρες των δολοφονημένων, αλλά και όλοι όσοι συμφωνούν με το σύνθημα του δικτύου: «ΔΕΝ ΞΕΧΝΑΜΕ – ΔΕΝ ΣΥΓΧΩΡΟΥΜΕ – ΔΕΝ ΣΥΜΒΙΒΑΖΟΜΑΣΤΕ». Επίσης, εκτός από τα εθνικά δίκτυα της Αργεντινής, Χιλής, Ουρουγουάης, συμμετέχει και ένα ευρωπαϊκό δίκτυο που συμπεριλαμβάνει οργανώσεις από αρκετές πόλεις της Ισπανίας, το Άμστερνταμ, τις Βρυξέλλες, τη Στοκχόλμη, τη Γενεύη, το Λονδίνο, τη Ρώμη, το Παρίσι, την Ουψάλα κ.ά.

Α.Ξ.

Οι ιθαγενείς ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ

(Άρθρο του Γάλλου κοινωνιολόγου Υβόν Λεμπό, το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα του Μεξικού La Jornada στις 6/3/2000. Ο Υβόν Λεμπό είναι ο συγγραφέας του βιβλίου «Το όνειρο των Ζαπατίστας», εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 1998)

Η αποτυχημένη ιθαγενική εξέγερση του Ιανουαρίου στο Κίτο, οι κινητοποιήσεις των χιλιανών ιθαγενών mapuche τον περασμένο χρόνο, η εξέγερση των Ζαπατίστας τον Ιανουάριο του 1994: αυτές οι σημαντικές στιγμές του πιο ξεχωριστού κοινωνικού κινήματος των τελευταίων δεκαετιών στη Λατινική Αμερική έχουν ως κοινό στοιχείο την καταγγελία και τον αγώνα ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό. Πώς εξηγείται το ότι οι ιθαγενείς βρίσκονται σήμερα στην πρωτοπορία των αγώνων ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση;

Στις δεκαετίες του '60 και '70 κάνουν την εμφάνισή τους τα πρώτα σύγχρονα ιθαγενικά κινήματα, στην περιφέρεια, συχνά σε περιοχές περιθωριοποιημένες και στους κόλπους μειονοτικών ή και ελαχιστοποιημένων ομάδων: shuars (jibaros) στην περιοχή του Αμαζονίου στο Εκουαδόρ, paez και guambianos στην Κάουκα της Κολομβίας, aymara στη Βολιβία, quiches και cakchiqueles στη Γουατεμάλα. Αργότερα, παρόμοια κινήματα αναδύθηκαν στην πλειοψηφία των χωρών της ηπείρου, καταφέρνοντας να αποκτήσουν όχι μόνο σημασία σε εθνικό επίπεδο, αλλά και διεθνή προβολή.

Σε μια πρώτη φάση, αυτά τα κινήματα αναπτύχθηκαν σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, κυρίως γύρω από οικονομικές και κοινωνικές συγκρούσεις ή προκλήσεις. Στην περιοχή της Αμαζονίας στη Βραζιλία, στο Εκουαδόρ και στην Κολομβία οργανώθηκαν με άξονα τις συγκρούσεις με τους μεγαλοκτηνοτρόφους, το κράτος και τις εταιρείες που εκμεταλλεύονταν τα αποθέματα της ζούγκλας και του υπεδάφους της. Στις Βολιβιανές Άνδεις, ο katarismo υπήρξε κυρίως ένα αγροτικό ιθαγενικό κίνημα, το οποίο συνεργάστηκε με τον εργατικό συνδικαλισμό και πρόβαλε διεκδικήσεις σε σχέση με τη γη, τη φορολογία, τις πιστώσεις, την αγορά και τα μέσα μεταφοράς.

Παρομοίως, γύρω από προβλήματα της παραγωγής και του εμπορίου, κινητοποιήθηκαν οι ιθαγενείς -αγρότες αλλά και έμποροι- του Εκουαδόρ και της Γουατεμάλας. Συνεργαζόμενα με συνδικαλιστικές και πολιτικές οργανώσεις, αυτά τα κινήματα πήραν μέρος στους δημοκρατικούς αγώνες: ενάντια στη δικτατορία του Μπάνσερ στη Βολιβία, για τον εκδημοκρατισμό της τοπικής αυτοδιοίκησης στη Γουατεμάλα. Το θέμα της ταυτότητας ετίθετο ως ζήτημα αρχής: οι shuars, αυτοπροσδιοριζόμενοι με αυτόν τον τρόπο, απέρριπταν τον υποτιμητικό χαρακτηρισμό των jibaros· οι kataristas είχαν υιοθετήσει αυτό το όνομα προς τιμή του Tupac Katari, ήρωα της εξέγερσης των aymara ενάντια στην ισπανική αποικιοκρατία. Το Περιφερειακό Συμβούλιο Ιθαγενών της Κάουκα στην Κολομβία πρόβαλε τις ιδιαιτερότητές του και τις διαφορές του με το κολομβιάνικο αγροτικό κίνημα εκείνης της εποχής.

Εδώ ή εκεί, στη Βολιβία, το Περού ή τη Γουατεμάλα, κάποιες ηγετικές προσωπικότητες ιθαγενών ή μιγάδων, αλλά και κάποιες ομάδες πόλεων προσπάθησαν να συγκροτήσουν πολιτικές οργανώσεις, σε μια ιδεολογική βάση καθαρά αντι-δυτική. Παρέμειναν, όμως, έξω από το κοινωνικό κίνημα ή πολύ σύντομα αποσυνδέθηκαν από αυτό. Στις περιπτώσεις που υπήρξε μια πραγματική κινητοποίηση, το κοινωνικό ζήτημα υπερτερούσε του πολιτικού ή του εθνοτικού.

Μια δεύτερη φάση, που μπορεί να τοποθετηθεί σε γενικές γραμμές στη δεκαετία του '80, χαρακτηρίστηκε από ρήξεις και πισωγυρίσματα, είτε λόγω της προσήλωσης στη βία (Γουατεμάλα, Κολομβία) είτε λόγω εσωτερικής αποσύνθεσης του κινήματος (Βολιβία).

Στις περουβιάνικες Άνδεις, η βασιλεία του τρόμου παρεμπόδισε ακόμα και την εμφάνιση ενός κινήματος παρόμοιου τύπου. Οι ιθαγενείς ήταν από τα κύρια θύματα της στρατιωτικής καταστολής, ταυτόχρονα όμως ενεπλάκησαν και σε συγκρούσεις με επαναστατικές οργανώσεις: με το Φωτεινό Μονοπάτι στο Περού, καθώς και με τις FARC στην Κολομβία και την κυβέρνηση των Σαντινίστας στη Νικαράγουα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, με το τέλος των ένοπλων συγκρούσεων και την επονομαζόμενη

«χαμένη δεκαετία», η έμφαση μετατοπίστηκε από τον ταξικό αγώνα στην επιβεβαίωση των δικαιωμάτων των ιθαγενών. Στο Εκουαδόρ, χώρα που είχε μείνει στο περιθώριο των αναταραχών τις δύο προηγούμενες δεκαετίες, οι ιθαγενείς είχαν καταφέρει να συσσωρεύσουν δυνάμεις και να επιτύχουν μια ισορροπία ανάμεσα στο κοινωνικό και το πολιτισμικό επίπεδο. Η κατάληψη του Κίτο, τον Ιούλιο του '90, υπήρξε η πρώτη μιας σειράς εξεγέρσεων, η τελευταία των οποίων ήταν αυτή του Ιανουαρίου 2000. Οι ιθαγενείς του Εκουαδόρ ήταν επίσης εκείνοι που κυρίως προώθησαν τη διηπειρωτική κινητοποίηση ενάντια στον εορτασμό, το 1992, των 500 χρόνων από την Ανακάλυψη της Αμερικής. Την ίδια χρονιά, η απόφαση για τη βράβευση της Ριγκομπέρτα Μεντσού με το Νόμπελ Ειρήνης υπήρξε μια απόδοση φόρου τιμής στην ιθαγενική αντίσταση και μια αναγνώριση από πλευράς της Δύσης ενός ιστορικού χρέους απέναντι στους ιθαγενείς.

Σε αυτή την τρίτη φάση, το ιθαγενικό κίνημα εστιάζεται περισσότερο στη διεκδίκηση των πολιτισμικών του δικαιωμάτων παρά σε μια κοινωνική σύγκρουση, γεγονός που αποφέρει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση, από πολλά λατινοαμερικάνικα κράτη, του πολυπολιτισμικού και πολυεθνοτικού χαρακτήρα των λαών τους.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων όμως, αυτή η αναγνώριση δεν αποτέλεσε κάτι περισσότερο από δηλώσεις προθέσεων. Η αγνόηση από μέρους της μεξικάνικης κυβέρνησης των Συμφωνιών του Σαν Αντρές που αναφέρονται στα «δικαιώματα και την κουλτούρα των ιθαγενών», τις οποίες υπέγραψε το 1996, και η απόρριψη των συνταγματικών μεταρρυθμίσεων που αναφέρονταν στην «ταυτότητα και δικαιώματα των ιθαγενών λαών» στο δημοψήφισμα του Μαΐου 1999 στη Γουατεμάλα, έθεσαν κάποια όρια σε αυτόν τον προσανατολισμό του κινήματος.

Η εξέγερση των Ζαπατίστας εγκαινιάζει μια νέα εποχή, αυτήν της εισβολής ιθαγενικών κινημάτων στο προσκήνιο, σε ρόλο πρωταγωνιστικό ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση.

Εν αντιθέσει με αυτό που κατά καιρούς έχει ειπωθεί, το κίνημα των Ζαπατίστας είχε ήδη ενσωματώσει από την παράνομη φάση του την πολιτισμική διάσταση, όπως το επιβεβαιώνει και η κινητοποίηση που υποκίνησε στις 12 Οκτωβρίου του 1992 στο Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας ενάντια στον εορτασμό των 500 χρόνων από την Ανακάλυψη της Αμερικής καθώς και η εσωτερική συζήτηση για τη γυναικεία χειραφέτηση. Το κίνημα των Ζαπατίστας συνδυάζει κοινωνική εξέγερση, ηθική διαμαρτυρία και επιβεβαίωση της πολιτισμικής διαφορετικότητας («Ένας κόσμος που να χωράει πολλούς κόσμους»). Προχωράει, όμως, ακόμα παραπέρα: το «πρώτο μετακομουνιστικό αντάρτικο», η «πρώτη εξέγερση του 21ου αιώνα» θέτει επί τάπητος το νεοφιλελεύθερο μοντέλο ανάπτυξης, την τεχνοκρατική λογική, τη λογική της αγοράς και τις εθνικές και διεθνείς παγκοσμιοποιημένες ελίτ. Δεν πρόκειται για αναδίπλωση προς το «τοπικό» ενάντια στο «παγκόσμιο», δεν είναι κοινοτισμός ή εθνικισμός. Ως απάντηση στο συνδυασμό κρατικού αυταρχισμού και νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας των οικονομικών και πολυεθνικών κέντρων, αντιπροτείνει την οργάνωση σε δίκτυα των πρωταγωνιστών της κοινωνίας, των πολιτών, σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το Σιάτλ και το Κίτο πήραν τη σκυτάλη. Άλλοι -στην Ινδία, στην Ευρώπη;- θα την πάρουν αύριο, χωρίς αμφιβολία.

Τα ιθαγενικά κινήματα, αντιαυταρχικά και δημοκρατικά, δεν είναι ωστόσο απρόσβλητα από αυταρχικά πισωγυρίσματα. Στη Γουατεμάλα, οι ιθαγενείς ψήφισαν στην πλειοψηφία τους τον Πορτίγιο, τον δελφίνο του μοχθηρού πρώην δικτάτορα Ρίος Μοντ, ενώ στη Χιλή ο δεξιός υποψήφιος Λαβίν πήρε την πρώτη θέση στις περιοχές των ιθαγενών mapuche στις τελευταίες εκλογές. Στη Βολιβία, η κληρονομιά του katarismo μοιράζεται ανάμεσα σε έναν καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο, ένα μείγμα νεολαϊκιστικών ρευμάτων και την ανοικοδόμηση του έθνους από τη λαϊκή βάση. Στο Μεξικό, πολλοί Ζαπατίστας και συμπαθούντες αυτών επέστρεψαν στο «μαντρί» κάποιου από τους αυταρχικούς σχηματισμούς: στον (πρώην επαναστατικό) λαϊκισμό του Κουατέμοκ Κάρδενας, στο φιλελευθερισμό -συντηρητικό ή νεοφιλελεύθερο- του PAN ή -για τους πιο κλασικούς- στην τάξη, τη σιγουριά και τη σταθερότητα ενός ανανεωμένου PRI. Στη Βενεζουέλα, ο Τσάβες, ένας λαϊκιστής αριστερός στρατιωτικός, προσφέρει πολιτικό χώρο σε ένα ιθαγενικό κίνημα εξαιρετικά μειοψηφικό και σε εμβρυακή κατάσταση. Στο Εκουαδόρ, η λαϊκιστική τάση ώθησε το ιθαγενικό κίνημα να συνεργαστεί με ένα τμήμα των στρατιωτικών και οδήγησε στην αποτυχία την εξέγερση του Ιανουαρίου.

Τίποτα, επομένως, δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο. Σ' αυτή την αλλαγή της χιλιετίας, όμως, ο ορίζοντας διακρίνεται καθαρότερα. Και στους ιθαγενείς ανήκει μεγάλο μέρος από αυτόν.

(Μετάφραση: Α.Λ.)

Πέντε ποιήματα του Ρόκε Ντάλτον

Alta hora de la noche

Cuando sepas que he muerto no pronuncies mi nombre
porque se detendría la muerte y el reposo.
Tu voz, que es la campana de los cinco sentidos,
sería el tenue faro buscado por mi niebla.
Cuando sepas que he muerto de sílabas extrañas.
Pronuncia flor, abeja, làgrima, pan, tormenta.
No dejes que tus labios hallen mis once letras.
Tengo sueño, he amado, he ganado el silencio.
No pronuncies mi nombre cuando sepas que he muerto:
desde la oscura tierra vendría por tu voz.
No pronuncies mi nombre, no pronuncies mi nombre.
Cuando sepas que he muerto no pronuncies mi nombre.

Νύχτα βαθιά

Σαν μάθεις ότι πέθανα, μην προφέρεις τ' όνομά μου
γιατί θ' αργούσε ο θάνατος και η γαλήνη.
Η φωνή σου, η καμπάνα των πέντε αισθήσεων,
θα γινόταν ο αμυδρός φάρος που θα έψαχνε η σκιά μου.
Όταν μάθεις ότι πέθανα πες λέξεις παράξενες.
Πες λουλούδι, μέλισσα, δάκρυ, ψωμί, καταιγίδα.
Μην αφήσεις τα χείλη σου να συναντήσουν τα έντεκά μου γράμματα.
Θέλω να κοιμηθώ, έχω αγαπήσει, έχω κερδίσει τη σιωπή.
Μην προφέρεις τ' όνομά μου όταν μάθεις ότι πέθανα:
απ' τη γη του σκοταδιού θα 'ρχόμουνα για τη φωνή σου.
Μην προφέρεις τ' όνομά μου, μην προφέρεις τ' όνομά μου.
Σαν μάθεις ότι πέθανα μην προφέρεις τ' όνομά μου.

Ο Ρόκε Ντάλτον γεννήθηκε στο Σαν Σαλβαδόρ το 1935. Σπούδασε στο Σαν Σαλβαδόρ, στο Μεξικό και στη Χιλή. Το 1957 έγινε μέλος του ΚΚ του Ελ Σαλβαδόρ. Το 1956, 1957 και 1959 πήρε το Βραβείο Ποίησης της Κεντρικής Αμερικής.

Διώχθηκε και φυλακίστηκε επανειλημμένως. Το 1960 καταδικάστηκε σε θάνατο, αλλά σώθηκε καθώς η δικτατορία έπεσε τέσσερις μόλις μέρες πριν από την προγραμματισμένη εκτέλεσή του. Δραπέτευσε και έζησε εξόριστος στο Μεξικό, τη Γουατεμάλα, την Κούβα και την Τσεχοσλοβακία.

Επέστρεψε στο Ελ Σαλβαδόρ και εντάχθηκε στο αντάρτικο κίνημα, ως μέλος της Αναεωτικής Έκφρασης του Λαού (ERP - Expresion Renovadora del Pueblo).

Στις 10 Μαΐου του 1975 και ενώ το κίνημα στο Σαλβαδόρ ταλανιζόταν από σοβαρές εσωτερικές αντιπαραθέσεις, ο Ρόκε Ντάλτον δολοφονήθηκε από μέλη μιας «σκληροπυρηνικής» μιλιταριστικής φράξιας της ERP κατά μία άποψη ή με ευθύνη της ίδιας της ηγεσίας κατά μία άλλη (π.χ., κείμενο συγγενών του Ντάλτον, το καλοκαίρι του 1994, κατηγορεί ευθέως τον Χοακίν Βιγιαλόμπος και την ηγεσία της ERP για τη δολοφονία). Η σορός του δεν βρέθηκε ποτέ.

Η ποίηση του Ρόκε Ντάλτον, που πολλές φορές γίνεται κλασικό δείγμα «στρατευμένης ποίησης» και άλλες ξεχειλίζει από χιούμορ και (αυτο)ειρωνεία, είναι χαρακτηριστική μιας εποχής. Οι αναφορές στο θάνατο και στην αγάπη για τη ζωή, η επαναστατική αισιοδοξία και ο διδακτισμός, η τρυφερότητα και η οργή, το δύσκολο «σήμερα» και το διαφορετικό «αύριο», το «εγώ» και το «εμείς» συνυπάρχουν και συνθέτουν την ποίηση μιας εποχής που το όνειρο της επανάστασης φαινόταν να απέχει δυο βήματα, όσο ένα άπλωμα του χεριού.

El Amor

El amor es mi otra patria
la primera
no la de que me ufano
la que sufro

Lo terrible

Mis làgrimas, hasta mis làgrimas
endurecieron.
Yo que creía en todo.
En todos.
Yo que solo pedía un poco de ternura,
lo que cuesta nada,
a no ser el corazón.
Ahora es tarde ya.
Ahora la ternura no basta.
He probado el sabor de la pólvora.

El espejo para el vampiro

Para descubrir a un burócrata
plantéale un problema ideológico.
El rostro del problema
no se reflejarà en el burócrata.
El rostro del burócrata
no se reflejarà en el problema.

El vanidoso

Yo sería un gran muerto.
Mis vicios entonces lucirían como joyas antiguas
con esos deliciosos colores del veneno.
Habría flores de todos los aromas en mi tumba
e imitarían los adolescentes mis gestos de júbilo,
mis ocultas palabras de congoja.
Tal vez alguien diría que fui leal y fui bueno.
Pero solamente tú recordarías
mi manera de mirar a los ojos.

Η αγάπη

Η αγάπη είναι η άλλη μου πατρίδα
η πρώτη
όχι αυτή που καυχιέμαι
η άλλη, που με πονάει

Το χειρότερο

Τα δάκρυά μου, μέχρι και τα δάκρυά μου
ξεράθηκαν.
Εγώ που πίστευα στα πάντα.
Σε όλους.
Εγώ που το μόνο που ζητούσα ήταν λίγη τρυφερότητα,
που δεν κοστίζει τίποτα,
που να μην είναι της καρδιάς.
Τώρα είναι πια αργά.
Τώρα η τρυφερότητα δεν φτάνει.
Έχω δοκιμάσει τη γεύση της μπαρούτης.

Καθρέφτης για βαμπίρ

Για να αποκαλύψεις έναν γραφειοκράτη,
θέσε του ένα πρόβλημα ιδεολογικό.
Το πρόσωπο του προβλήματος
δεν φαίνεται στον γραφειοκράτη.
Το πρόσωπο του γραφειοκράτη
δεν φαίνεται στο πρόβλημα.

Ο κενόδοξος

Θα ήμουν σπουδαίος νεκρός.
Τα στραβά μου θα έλαμπαν τότε σαν παλιά χρυσαφικά,
με εκείνα τα μαγευτικά χρώματα που έχουν τα φαρμάκια.
Ο τάφος μου θα είχε λουλούδια με όλα τα αρώματα
και οι έφηβοι θα μιμούνταν τις εκφράσεις της χαράς μου,
τα κρυφά λόγια της θλίψης μου.
Ίσως κάποιος να έλεγε πως ήμουν πιστός και πως ήμουνα καλός.
Αλλά μόνο εσύ θα θυμόσουνα
τον τρόπο που κοίταζα στα μάτια.

Απόδοση: Κ.Α.

Ένα σχολείο ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ

Πριν από 3 χρόνια, μετά από μια σύντομη επίσκεψη στις κοινότητες των εξεγερμένων Ζαπατίστας, δημιουργήθηκε η ανάγκη για μια ουσιαστικότερη συμβολή -στα πλαίσια της πολιτικής αλληλεγγύης- του αγώνα τους.

Καθώς οι κοινότητες αυτές, μέσα στα πλαίσια του αγώνα τους, προσπαθούν να υλοποιήσουν κάποια προγράμματα (που θα παρουσιαστούν παρακάτω), παρουσιάζονται προβλήματα τεχνογνωσίας απαραίτητης για την ολοκλήρωσή τους. Σε μια κατάσταση όπου η μεξικάνικη κυβέρνηση (όπως κάθε κυβέρνηση που στηρίζεται από το διεθνές κεφάλαιο) έχει προνομιακή πρόσβαση και χρήση παντός είδους προηγμένης τεχνογνωσίας και τεχνολογίας, αποκτά μεγάλη σημασία η επιτυχία αυτού του εγχειρήματος των Ζαπατίστας. Αυτό είναι ένα πολιτικό ζήτημα που ξεπερνά τους ίδιους τους Ζαπατίστας και απευθύνεται και σε όσους αντιπαλεύουν την πολιτική του νεοφιλελευθερισμού σε ολόκληρο τον κόσμο. Είναι, πιστεύω, επιταχτική ανάγκη η διαχείριση της γνώσης και της πληροφορίας, από αποκλειστικό προνομιακό χώρο του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού, να γίνει πεδίο της έμπρακτης πολιτικής αλληλεγγύης. Καθώς η νεοφιλελεύθερη αντίληψη από τη μεριά της διατυμπανίζει πως η γνώση και η πληροφορία είναι, χωρίς συζήτηση, εμπορεύσιμα αγαθά, ενταγμένα χωρίς ερωτήματα στις ανάγκες της αγοράς με άμεσο σκοπό τον πλουτισμό των ισχυρών, πρέπει να οργανωθεί και να αντιπαρατεθεί μια γνώση που δεν πουλιέται ούτε αγοράζεται, αλλά βοηθά και υποστηρίζει κάθε αγώνα για απελευθέρωση από το μέλλον της φτώχειας και της πείνας που μας επιφυλάσσει αυτή η νεοφιλελεύθερη αντίληψη.

Με το σκεπτικό αυτό εκπονήθηκε μία μελέτη στα πλαίσια Διπλωματικής Εργασίας στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πολυτεχνείου της Αθήνας το Μάρτιο του 2000. Η μελέτη αυτή αφορούσε το σχεδιασμό ενός συγκροτήματος εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων με σκοπό την επιμόρφωση δασκάλων, ώστε να στελεχώσουν τα σχολεία που θα δημιουργήσουν οι Ζαπατίστας στις κοινότητες της Τσιάπας. Είναι μια μελέτη που με φτηνά υλικά και εύκολες κατασκευαστικές λύσεις να καλύπτει τις στοιχειώδεις λειτουργικές ανάγκες αυτού του συγκροτήματος.

Ο σκοπός αυτής της δουλειάς ήταν τριπλός:

α. Να ευαισθητοποιήσει την πανεπιστημιακή κοινότητα του Πολυτεχνείου σχετικά με την κοινωνική και πολιτική διάσταση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι εξεγερμένοι Ζαπατίστας της Τσιάπας και τις πολιτικές πρωτοβουλίες που αναπτύσσουν για να απαντήσουν στα προβλήματα αυτά.

β. Να συμβάλει έμπρακτα στις προσπάθειες των κοινοτήτων για την υλοποίηση του αυτόνομου εκπαιδευτικού προγράμματος στην Τσιάπας.

γ. Να υπάρξει μια μελέτη-αφετηρία ώστε να μαζευτούν τα απαραίτητα χρήματα που θα επέτρεπαν σε μια ομάδα από την Ελλάδα να καλύψει τα έξοδα της υλοποίησης του σε μια κοινότητα στην Τσιάπας. Για το σκοπό αυτό έγινε στο Πολυτεχνείο της Αθήνας στις 8 Ιουνίου η πρώτη συνάντηση-συζήτηση με ελπιδοφόρα αποτελέσματα.

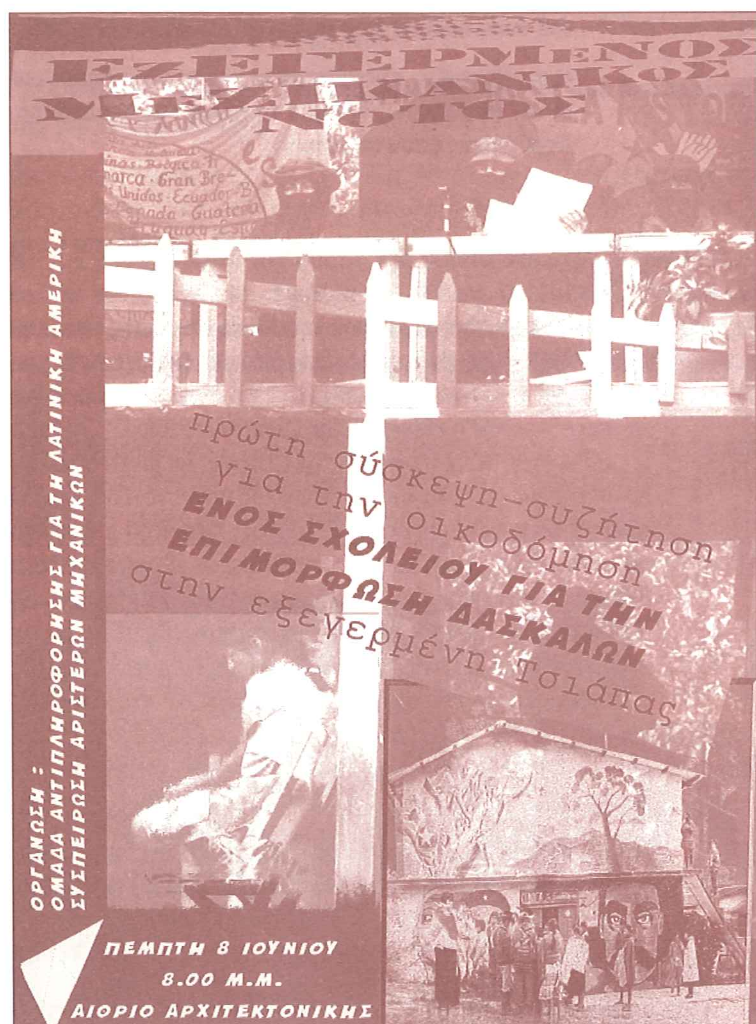
Για να γίνει, βέβαια, κατανοητή όλη αυτή η προσπάθεια από τη μεριά μας, θα παρουσιάσω εδώ συνοπτικά μερικές παραμέτρους του αγώνα των Ζαπατίστας. Τα τελευταία 3 χρόνια οι εξεγερμένες κοινότητες της Τσιάπας έχουν επιλέξει -μονομερώς- να προχωρήσουν στην ανακήρυξη της αυτονομίας τους από το κεντρικό μεξικάνικο κράτος. Όπως και οι ίδιοι αναφέρουν, την αυτονομία τους αυτή την διεκδικούν από ένα κράτος που ουσιαστικά τους αρνείται οποιαδήποτε πρόσβαση στη δημόσια εκπαίδευση, στη δημόσια ασφάλιση και περίθαλψη από τη μια και από την άλλη, υποταγμένη σε διεθνείς συνθήκες που υπογράφει-υποθηκεύει το μέλλον τους και τους καταδικάζει κυριολεκτικά στο θάνατο από την πείνα. Για το μεξικάνικο κράτος αποτελούν απλώς ένα πρόβλημα που κατοικεί σε μια περιοχή υψηλής εκμετάλ-

λευσης. Απομονωμένοι, λοιπόν, στην ζούγκλα της Λακαντόνα αναζητούν κάποιους πρωταρχικούς θεσμούς κοινωνικής συγκρότησης που θα βοηθούσαν στην πρόοδο της πολιτικής τους κίνησης. Παράλληλα, για το λόγο αυτό έχει δημιουργηθεί εδώ και χρόνια (από το 1994) στην πόλη Σαν Κριστόμπαλ ντε λας Κάσας της Τσιάπας, μία μη κυβερνητική οργάνωση, η Enlace Civil (Δεσμός Πολιτών), που επιτελεί το ρόλο να οργανώνει και να υποστηρίζει αυτή την προσπάθεια των κοινοτήτων σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

Οι κοινότητες αυτή την στιγμή έχουν ιεραρχήσει 3 προγράμματα (proyectos) που προωθούν την πραγματοποίηση τους:

Το αγροτικό πρόγραμμα, που στόχο έχει την εκπαίδευση των αγροτών Ζαπατίστας (που αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία τους) σε μεθόδους οικολογικής καλλιέργειας της σοδειάς τους. Αυτό προέκυψε ως άμεση ανάγκη τους κυρίως από τον οικονομικό αποκλεισμό των κοινοτήτων, που ουσιαστικά αδυνατούσαν να αγοράζουν κάθε χρονιά από τις μεγάλες εταιρείες γεωργικών προϊόντων τα υβρίδια των φυτών που καλλιεργούσαν. Έπρεπε, επίσης, να χρεώνονται για να αγοράζουν παράλληλα και τα αντίστοιχα λιπάσματα και γεωργικά φάρμακα, ώστε να προστατέψουν τη σοδειά τους από τις διάφορες ασθένειες. Αντίθετα, με μια οικολογικά οργανωμένη παραγωγή τους δινόταν η ευκαιρία να σταθεροποιήσουν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο τη σοδειά τους, ώστε να μπορούν να επιβιώσουν με τις καλλιέργειες που έχουν αυτή τη στιγμή.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αποτελεί για τις κοινότητες ουσιαστικό σημείο της χειραφέτησής τους από το μεξικάνικο κράτος. Η ανάγκη αυτή έγινε ζωτική για τις κοινότητες, καθώς συνειδητοποιούσαν όλο και περισσότερο το ρόλο της επίσημης (αν και ανύπαρκτης) εκπαίδευσης. Η άποψή τους, όπως έχει παρουσιαστεί πάρα πολλές φορές, αναγνωρίζει πως η επίσημη εκπαίδευση έχει δύο κυρίως σκοπούς. Πρώτον, να ελέγξει πλήρως το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, με σαφή στόχο να προβάλει ως φυσικό γεγονός την κυριαρχία των θέσεων της· να παρέχει, όταν και όσο ελλιπώς το κάνει, εκείνη την εκπαίδευση που θα οδηγεί τους ιθαγενείς στην υποταγή και τη χειραγώγησή τους από το κόμμα-κράτος (το P.R.I.). Αυτόν βέβαια το στόχο τον έχει και για τους υπόλοιπους νέους του Μεξικού. Δεύτερον, μέσα από τη μονομερή εκπαίδευση, προσπαθεί να τους ενσωματώσει στην κυρίαρχη κουλτούρα καταστρέφοντας ουσιαστικά τους συνδετικούς ιστούς της δικιάς τους κοινότητας και της δικιάς τους κουλτούρας (με τα θετικά και τα αρνητικά τους).

Απέναντι, λοιπόν, στην εκπαίδευση της υποταγής που τους παρέχει η κυβέρνηση, αντιπροτείνουν, μέσα από τους δικούς τους θεσμούς, μια εκπαίδευση, που, με κέντρο την κριτική διατήρηση και ανάπτυξη της δικιάς τους κουλτούρας και κοινωνικής οργάνωσης, θα υποστηρίξει τον απελευθερωτικό σκοπό της εξέγερσής τους.

Το ιατροφαρμακευτικό πρόγραμμα προσπαθεί να δημιουργήσει ένα στοιχειώδες δίκτυο υγειονομικής περίθαλψης. Αποκλεισμένοι κυριολεκτικά από τέτοιου είδους παροχές κοινωνικής πρόνοιας (το 80% από αυτούς δεν έχει καμία πρόσβαση στα νοσοκομεία) και ξεχασμένοι από τα κοινωνικά προγράμματα που καταρτίζει η κυβέρνηση προσπαθούν να δώσουν μόνοι τους απάντηση στα προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν.

Κλείνοντας, πρέπει να τονισθεί πως ο αποκλεισμός που τους επιβάλλει η μεξικάνικη κυβέρνηση κάνει τις πράξεις της πολιτικής αλληλεγγύης ακόμα πιο ζωτικής σημασίας για την επιβίωση της εξέγερσής τους. Να μην ξεχνάμε πως είναι μια εξέγερση ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό και την προσπάθειά του να κρατήσει τον Τρίτο Κόσμο (και όχι μόνο) στη φτώχεια και την πείνα.

Για επικοινωνία και περισσότερες πληροφορίες:

e-mail: ompllaam@yahoo.com

Σ.Σ.

ΕΚΟΥΑΔΟΡ Άνοδος της Αριστεράς στις ΕΚΛΟΓΕΣ

Οι δημοτικές εκλογές της 21ης Μαΐου έδειξαν για άλλη μια φορά το διχασμό που ζει αυτή η χώρα: θρίαμβος της Δεξιάς στις παράκτιες περιοχές, μεγάλη άνοδος της Αριστεράς και των σοσιαλδημοκρατών στις ορεινές και ανατολικές περιοχές, όπου ζει ο μεγάλος όγκος των ιθαγενών πληθυσμών.

Στις παράκτιες περιοχές κυριάρχησαν τα παραδοσιακά δεξιά κόμματα των χριστιανοσοσιαλιστών και του πρώην προέδρου Αμπντάλα Μπουκάραμ, που εξεδιώχθη από την προεδρία μετά από λαϊκή εξέγερση, έξι μόλις μήνες μετά την ορκωμοσία του (Φεβρουάριος 1997). Μοναδική εξαίρεση η μικρή πόλη Εσμεράλδας, που εξέλεξε δήμαρχο από το αριστερό Λαϊκό Δημοκρατικό Κίνημα (MPD).

Αντίθετα, στις ιθαγενικές περιοχές θριάμβευσε το Κίνημα Pachakutik, πολιτική οργάνωση που συνδέεται με την CONAIE, τη Συνομοσπονδία των Ιθαγενικών Λαών του Εκουαδόρ. Πριν ακόμα ολοκληρωθεί η καταμέτρηση, το Pachakutik είχε κερδίσει 5 από τις 22 νομαρχίες και περίπου 30 από τους 215 δήμους, ενώ εξελέγησαν πολλοί ιθαγενείς που είχαν πρωταγωνιστήσει στην εξέγερση του περασμένου Ιανουαρίου. Σημαντική αύξηση σε αυτές τις περιοχές είχαν και τα κόμματα τής Αριστεράς (ειδικά η συμμαχία μεταξύ MPD και Σοσιαλιστικού Κόμματος), ενώ ευρείες συμμαχίες Αριστεράς-Κεντροαριστεράς-Pachakutik πήραν τη δημαρχία σε τρεις πόλεις των Άνδεων. Για πρώτη φορά εξελέγη ιθαγενής νομάρχης. Επίσης, για πρώτη φορά υπάρχει μεγάλος αριθμός εκλεγμένων ιθαγενών γυναικών.

Η πόλωση της εκουαδοριανής κοινωνίας έχει επιβαρυνθεί σημαντικά στη διάρκεια των μηνών που ακολούθησαν την εξέγερση του Ιανουαρίου. Σε τέσσερις μήνες η τιμή του «καλαθιού» των ειδών βασικής κατανάλωσης έχει αυξηθεί κατά 50%, ενώ οι τιμές των καυσίμων και του ηλεκτρικού αυξήθηκαν 60%, με προοπτική να αυξηθούν ακόμα 20% τον Οκτώβριο και 20% το Δεκέμβριο. Ταυτόχρονα, η κυβέρνηση διαπραγματεύεται με το ΔΝΤ την ιδιωτικοποίηση των κρατικών εταιρειών πετρελαίου, ηλεκτρικού, τηλεπικοινωνιών, καθώς και της κοινωνικής ασφάλισης.

Η 48ωρη πανεκουαδοριανή απεργία, που κηρύχθηκε για τις 15 και 16 Ιουνίου ως απάντηση στην παραπάνω κατάσταση, πήγε σε πολλές περιοχές καλά (π.χ., στην Εσμεράλδας καταλήφθηκαν τα διυλιστήρια), αλλά συνολικά δεν είχε την αναμενόμενη επιτυχία, γεγονός που, σύμφωνα με κάποιες εφημερίδες (ό,τι κι αν σημαίνει αυτό), οφείλεται σε -αλλά και δημιούργησε- τριβές (ή μη συνεργασία) μεταξύ συνδικαλιστικού και ιθαγενικού κινήματος. Ωστόσο, οργανώσεις βάσης της CONAIE συμμετείχαν καταλαμβάνοντας και κλείνοντας πολλούς κεντρικούς δρόμους στις ιθαγενικές περιοχές.

(Πηγές: El Tiempo 16/6, Expreso 16/6, Rebelion Internacional 21/6)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΛΟΥΣΙΟ ΓΚΟΥΤΙΕΡΡΕΣ

Ο συνταγματάρχης Λούσιο Γκουτιέρρες ηγήθηκε των αξιωματικών που συνεργάστηκαν με τους ιθαγενείς στην εξέγερση του Ιανουαρίου και συμμετείχε στην τριμελή επαναστατική επιτροπή. Μετά την ήττα της εξέγερσης συνελήφθη, φυλακίστηκε, αρνήθηκε τη μερική αμνηστία και, ενώ οι Η.Π.Α. πίεζαν για «κάθαρση» του στρατού του Εκουαδόρ από τα όποια προοδευτικά στοιχεία και για «αναπροσανατολισμό» των ενόπλων δυνάμεων της χώρας, ο Γκουτιέρρες ήταν από εκείνους που έθεσαν ως όρο τη χορήγηση γενικής αμνηστίας για τα γεγονότα του Ιανουαρίου. Τελικά, το κοινοβούλιο της χώρας ψήφισε στις 2 Ιουνίου γενική αμνηστία για όλους τους στρατιωτικούς και τους πολίτες που συμμετείχαν στην εξέγερση.

Η συνέντευξη, αποσπάσματα της οποίας δημοσιεύονται παρακάτω, δόθηκε το Μάιο στο στρατόπεδο Αταουάλπα όπου εκρατείτο.

Πώς αποτιμάτε τις πρόσφατες δημοτικές εκλογές στο Εκουαδόρ;

Το αποτέλεσμα είναι μια καθαρή απόδειξη ότι ο λαός του Εκουαδόρ θέλει αλλαγή στις μορφές διακυβέρνησης και ότι στην πλειοψηφία του συμφωνεί με τα αιτήματα για δικαιοσύνη και ισότητα που εξέφρασε η εξέγερση της 21ης Ιανουαρίου. [...] Το Κίνημα Pachakutik, που ανήκει στην CONAIE, με μικρό οικονομικό υπόβαθρο και δυνατότητες εκλογικής προπαγάνδας, κέρδισε αρκετές νομαρχίες και πολλούς δήμους. Όλα αυτά αποδεικνύουν ότι ο κόσμος εγκρίνει την προσπάθεια σε εθνικό επίπεδο να δοθεί ένας νέος προσανατολισμός στην πολιτική της χώρας, αλλάζοντας αυτό το νεοφιλελεύθερο σύστημα με ένα άλλο που θα είναι κοινωνικά προσανατολισμένο και θα βάζει πάνω απ' όλα τον άνθρωπο. Με την ψήφο τους, οι Εκουαδοριανοί είπαν ότι είναι μαζί μας, ότι έχουν απαυδήσει από τους διεφθαρμένους που κυβερνούν για χάρη μιας ομάδας προνομιούχων τραπεζιτών και πλούσιων.

Στη Βενεζουέλα, ο Ούγο Τσάβες έγινε ηγέτης της χώρας, χρόνια αφού είχε πρωταγωνιστήσει σε μια εξέγερση η οποία, αν δεν είναι εντελώς συγκρίσιμη, τουλάχιστον έχει μερικές ομοιότητες με αυτήν της 21ης Ιανουαρίου. Τι σκέφτεστε γι' αυτό;

Πιστεύω ότι τα δύο κινήματα έχουν λίγες ομοιότητες και αρκετές διαφορές. Εκείνο ήταν ένα κίνημα καθαρά στρατιωτικό, ενώ το δικό μας εκπήγασε από μια κοινωνική βάση στην οποία εμείς ενωθήκαμε με τους ιθαγενείς και τους διάφορους κοινωνικούς τομείς στα νόμιμα αιτήματά τους. Στη Βενεζουέλα έγιναν συγκρούσεις με νεκρούς, εδώ το κίνημα ήταν εντελώς ειρηνικό, καθώς δεν ήμασταν διατεθειμένοι να ρίξουμε ούτε μια σφαίρα. Εκεί δεν άλλαξε η κυβέρνηση, εδώ άλλαξε και -αν και ελάχιστα- γεννήθηκε μια νέα ελπίδα για τη χώρα. Δυστυχώς, οι προσδοκίες του λαού του Εκουαδόρ δεν έχουν υλοποιηθεί επειδή διατηρείται η ίδια μορφή διακυβέρνησης, που συνεχίζει να ευνοεί μερικούς τραπεζίτες σε βάρος του 85% του λαού που είναι φτωχοί. Η ομοιότητα έγκειται στο ότι και οι δύο εξεγέρσεις ήταν ενάντια στη διαφθορά, που αποτελεί τον κυριότερο εχθρό των δημοκρατιών της Λατινικής Αμερικής. [...] Ο πρόεδρος Τσάβες διατηρεί ζωντανή την ελπίδα του λαού της Βενεζουέλας και έχει πραγματοποιήσει μετασχηματισμούς πολύ ενδιαφέροντες. Μακάρι να μπορέσει να ολοκληρώσει αυτό το πρόγραμμα που μόλις έχει αρχίσει.

[...] Μια θεμελιώδης διαφορά ανάμεσα στις ένοπλες δυνάμεις τους Εκουαδόρ και εκείνες της υπόλοιπης Λατινικής Αμερικής είναι ότι εμείς είμαστε πολύ συνδεμένοι με το πιο περιθωριοποιημένο κομμάτι του λαού, καθώς και με τους ιθαγενείς, μαζί με τους οποίους έχουμε εργαστεί σε πολλά αναπτυξιακά προγράμματα. [...] Ο στρατός του Εκουαδόρ δεν είναι για να καταπνίγει τις αυθεντικές επιδιώξεις του λαού. Οι ένοπλες δυνάμεις δικαιώνονται στο βαθμό που δουλεύουν μαζί με τον κόσμο και συνεργάζονται στην επίλυση των προβλημάτων του.

Υπάρχουν κάποιοι που λένε ότι εσείς και οι ιθαγενείς αγνοήσατε το Σύνταγμα.

Την 21η Ιανουαρίου εμείς ήμασταν εκείνοι που υπερασπίζαμε το Σύνταγμα, το οποίο παραβίαζε η κυβέρνηση. [...]

Για κάποιους αναλυτές, είσαστε πραξικοπηματίες που δεν κατέκτησαν τελικά την εξουσία.

Τα πραξικοπήματα γίνονται από τις ελίτ. Αυτό ήταν μια λαϊκή εξέγερση, καθώς αυτός που ξεσηκώθηκε ήταν ο λαός του Εκουαδόρ. [...]

Με την παραχώρηση της βάσης της Μάντα στο στρατό των Η.Π.Α. και την εφαρμογή του «Σχεδίου Κολομβία», πολλοί φοβούνται ότι το Εκουαδόρ θα εμπλακεί στην εσωτερική σύγκρουση μιας άλλης χώρας. Τι θα πρέπει να κάνει η κυβέρνηση της χώρας σε σχέση με αυτό;

Η διακυβέρνηση δεν είναι κάτι δύσκολο αν γίνεται στη βάση των επιθυμιών της πλειονότητας του λαού. Τα προβλήματα εμφανίζονται όταν οι κυβερνώντες δεν ακούν τις πλειοψηφίες και δρουν προς όφελος των ελίτ και αυτό είναι που δημιουργεί τις εξεγέρσεις και τις λαϊκές αντιδράσεις, όπως αυτές στο Εκουαδόρ και στις άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής. Τα μεγάλα εθνικά προβλήματα πρέπει να τα λύνει ο λαός. Σχετικά με την εγκατάσταση της βάσης της Μάντα, την αποδοχή του «Σχεδίου Κολομβία», τη δολαριοποίηση της οικονομίας και την υπογραφή της συμφωνίας ειρήνης με το Περού, πρέπει να γίνει δημοψήφισμα και κατόπιν να υλοποιηθεί η θέληση του λαού. [...]

Αν αναλύσουμε τα γεγονότα της 21ης Ιανουαρίου και τα όσα ακολούθησαν, φαίνεται ότι δεν επιτύχατε τους στόχους σας. Ήταν μια ήττα;

Όχι, διότι υπάρχουν πολλά θετικά στοιχεία. Τώρα πια ο λαός γνωρίζει ότι έχει δικαίωμα να εξεγείρεται ενάντια σε κυβερνήσεις καταπιεστικές και διεφθαρμένες και να ανατρέπει όσους δεν ακολουθούν τη λαϊκή εντολή, αφού αυτό είναι μέρος της δημοκρατίας. Επίσης, αυξήθηκε η αυτοεκτίμηση της χώρας. Η νεολαία μας κοιμόταν και τα κοινωνικά κινήματα δεν ήταν ενωμένα. Τώρα υπήρξε ενότητα αυτών των τομέων και οι φοιτητές μας ξαναξύπνησαν. [...]

Δεν ήταν λάθος να κινηθείτε κατά του κυβερνητικού μεγάρου χωρίς να έχετε εδραιώσει τις δυνάμεις που σας υποστήριζαν;

Πρέπει να δούμε ότι στόχος μας δεν ήταν η κατάληψη της εξουσίας, παρόλο που το πετύχαμε επειδή είχαμε την υποστήριξη πρακτικά όλων των μονάδων του στρατού και μεγάλου μέρους του ναυτικού και της αεροπορίας. Στο κυβερνητικό μέγαρο παραχωρήσαμε χώρο, καθώς ο στόχος μας δεν ήταν η κατάληψη της εξουσίας, αλλά να βοηθήσουμε να πάρει ο λαός τη τύχη του στα χέρια του. Για να διατηρήσουμε την ενότητα των ενόπλων δυνάμεων, παραδώσαμε τον έλεγχο της κατάστασης στον πιο παλιό στρατηγό, αλλά δεν υπήρξαμε το εκτελεστικό χέρι των στρατηγών. Η δράση μας ήταν απολύτως ανεξάρτητη από οποιοδήποτε πιθανό δικό τους σχέδιο. Δράσαμε κάτω από τη δική μας ευθύνη, καθώς δεν υπήρχε άλλος δρόμος.

Δέχεστε να χαρακτηρίζουν το κίνημα ως αριστερό;

Όχι, επειδή δεν συμφωνώ να μας χαρακτηρίζουν με βάση προκαθορισμένες αντιλήψεις. Η ιδεολογία μας έχει βαθιές εθνικές ρίζες και βασίζεται κυρίως στην αλληλεγγύη και τους τρόπους συμβίωσης που έχουν οικοδομήσει οι ιθαγενείς μας εδώ και αιώνες. Είναι αυτή η ιδεολογία που μας εμψυχώνει να αλλάξουμε τις άδικες δομές της χώρας μας, έτσι ώστε μια μέρα οι φτωχοί να γίνουν προνομιούχοι.

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

του Τζέιμς Πέτρας

Η συζήτηση σχετικά με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχει πάρει μεγάλη έκταση τα τελευταία χρόνια, πράγμα λογικό αν σκεφθεί κανείς ότι οι ΜΚΟ αποτελούν πια ένα νέο «μοντέλο ζωής» και παρέμβασης. Η δράση τους αποτελεί αγαπημένο θέμα των ΜΜΕ, τα «ανθρωπιστικά τους ιδεώδη» αναδεικνύονται σε ζωντανό παράδειγμα ότι τελικά «υπάρχουν και άνθρωποι...» (κατά κανόνα Ευρωπαίοι ή Βορειοαμερικάνοι) «που νοιάζονται για τον συνάνθρωπο» (τον φτωχό, εξαθλιωμένο κάτοικο της Αφρικής ή της Λατινικής Αμερικής). Η ανάπτυξη των ΜΚΟ είναι εκρηκτική: οι ΜΚΟ με διεθνή δράση αυξήθηκαν από 6.000 (το 1990) σε περισσότερες από 26.000 σήμερα! Ταυτόχρονα, όμως, πάνω από 70 ειδικοί προερχόμενοι από τις ΜΚΟ εργάζονται σήμερα για την Παγκόσμια Τράπεζα και άλλοι κοσμούν με την παρουσία τους υπουργικούς θώκους έχοντας μετατραπεί σε απολογητές του συστήματος που πολεμούσαν...

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι οι ΜΚΟ αποτελούν σήμερα ένα εξαιρετικά περίπλοκο ή και αμφιλεγόμενο ζήτημα. Στα πλαίσια της ανάπτυξης ενός διαλόγου σχετικά με το θέμα εντάσσεται και το άρθρο του γνωστού κοινωνιολόγου και καθηγητή Πολιτικής Ηθικής Τζέιμς Πέτρας, αποσπάσματα του οποίου δημοσιεύονται παρακάτω, που αποκαλύπτει την «άλλη πλευρά» των ΜΚΟ και τη στενή διασύνδεσή τους με το πρόγραμμα του νεοφιλελευθερισμού. Δημοσιεύθηκε αρχικά στο περιοδικό "Monthly Review" και κατόπιν στο "Resumen Latinoamericano", από όπου έγινε η επιλογή αποσπασμάτων και η μετάφραση.

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '80, οι πιο φωτισμένοι τομείς των κυρίαρχων νεοφιλελεύθερων τάξεων συνειδητοποίησαν ότι οι πολιτικές τους οδηγούσαν στην πόλωση της κοινωνίας και προκαλούσαν κοινωνική δυσαρέσκεια μεγάλης κλίμακας.

Οι κυβερνώντες άρχισαν να χρηματοδοτοτούν και να προβάλουν μια παράλληλη στρατηγική «από τα κάτω»: την προώθηση οργανώσεων «βάσης» «αντικρατικής» ιδεολογίας που θα παρενέβαιναν ανάμεσα στις δυνάμει συγκρουσιακές τάξεις, με σκοπό τη δημιουργία ενός «κοινωνικού μαξιλαριού». Οι οργανώσεις αυτές, οικονομικά εξαρτημένες από νεοφιλελεύθερους πόρους, ενεπλάκησαν άμεσα σε έναν ανταγωνισμό με τα κοινωνικά κινήματα. [...] Τη δεκαετία του 1990, οι οργανώσεις αυτές, που περιγράφονται ως μη κυβερνητικές, είχαν γίνει πια χιλιάδες και σε παγκόσμια κλίμακα εισέπρατταν περίπου 4 δισ. δολάρια.

• Η σύγχυση όσον αφορά τον πολιτικό χαρακτήρα των ΜΚΟ οφείλεται στην ιστορία τους κατά τη δεκαετία του 1970, στη διάρκεια των δικτατοριών. Εκείνη την περίοδο, οι ΜΚΟ παρείχαν ανθρωπιστική βοήθεια στα θύματα των στρατιωτικών δικτατοριών και κατήγγελαν τις πολλαπλές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τότε δημιουργήθηκε μια ευμενής εικόνα γι' αυτές, ακόμα και μέσα στην Αριστερά, και θεωρήθηκαν μέρος του «προοδευτικού στρατοπέδου».

Ωστόσο, ακόμα και τότε, τα όρια των ΜΚΟ ήταν εμφανή. Ενώ κατήγγελαν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις τοπικές δικτατορίες, σπανίως έκαναν το ίδιο για τους πάτρωνές τους στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, που τις χρηματοδοτούσαν και τις βοηθούσαν. Παρομοίως, καμία σοβαρή προσπάθεια δεν έγινε να συνδεθούν οι οικονομικές πολιτικές και οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τις νέες κατευθύνσεις του συστήματος. Προφανώς, οι εξωγενείς πηγές χρηματοδότησης έθεταν όρια στην κριτική και τη δράση υπέρ των λαών.

Στο βαθμό που αυξανόταν η αντίθεση στο βάρβαρο οικονομικό μοντέλο της δεκαετίας του '80, οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και της Ευρώπης και η Παγκόσμια Τράπεζα αύξαναν και τη χρηματοδότηση των ΜΚΟ. Υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στην άνοδο των κοινωνικών κινημάτων που έρχονταν σε σύγκρουση με το νεοφιλελεύθερο μοντέλο και τις προσπάθειες για υπονόμευσή τους μέσα από τη δημιουργία εναλλακτικών μορφών κοινωνικής δράσης μέσω των ΜΚΟ.

• Το βασικό σημείο σύγκλισης μεταξύ ΜΚΟ και Παγκόσμιας Τράπεζας ήταν η κοινή τους αντίθεση στον «κρατισμό». Στην επιφάνεια, οι ΜΚΟ έκαναν κριτική στο κράτος από μια αριστερή οπτική γωνία που υπεράσπιζε την κοινωνία των πολιτών, ενώ η Παγκόσμια Τράπεζα έκανε το ίδιο στο όνομα της αγοράς. [...]

• Το σημαντικό από πολιτική άποψη είναι ότι οι ΜΚΟ αποπολιτικοποίησαν τμήματα του πληθυσμού. [...]

• Οι ΜΚΟ δεν μπορούν να παράσχουν μακροπρόθεσμα προγράμματα καθολικά και πλήρη, όπως μπορεί να κάνει το κράτος πρόνοιας. Παρέχουν υπηρεσίες πολύ περιορισμένες σε μικρές ομάδες κοινοτήτων. Και το πιο σημαντικό, δε δίνουν λογαριασμό για τα προγράμματά τους στην τοπική κοινωνία, αλλά στους υπερπόντιους χρηματοδότες τους. Με αυτή την έννοια,

ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

οι ΜΚΟ υπονομεύουν τη δημοκρατία, αφαιρώντας τα κοινωνικά προγράμματα από τα χέρια των τοπικών κοινωνιών και των εκλεγμένων λειτουργών τους και προωθώντας την εξάρτηση από υπερπόντιους μη εκλεγμένους υπαλλήλους και από ντόπιους υπαλλήλους διορισμένους από αυτές.

• Ακόμα πιο ουσιαστικό είναι ότι η ιδεολογία των ΜΚΟ [...] υπονομεύει την αντίληψη του «δημοσίου», δηλαδή την αντίληψη ότι η κυβέρνηση έχει την υποχρέωση να φροντίζει για τους πολίτες της, να τους παρέχει δυνατότητα να ζουν, ελευθερία και ευμάρεια, την αντίληψη ότι η πολιτική ευθύνη του κράτους είναι ουσιαστική για την ευημερία των πολιτών. Σε αντίθεση με αυτή την έννοια της δημόσιας ευθύνης, οι ΜΚΟ θεμελιώνουν τη νεοφιλελεύθερη ιδέα της ιδιωτικής ευθύνης για τα κοινωνικά προβλήματα. [...]

• Οι ΜΚΟ δίνουν έμφαση σε προγράμματα, όχι σε κινήματα. «Κινητοποιούν» τον κόσμο για να παράγει στο περιθώριο, όχι για να αγωνιστεί για τον έλεγχο των βασικών μέσων παραγωγής και πλουτισμού. Επικεντρώνονται στην τεχνική και χρηματοοικονομική υποστήριξη των προγραμμάτων και όχι στις διαρθρωτικές συνθήκες που διαμορφώνουν την καθημερινή ζωή του κόσμου. [...] Η βοήθεια των ΜΚΟ δημιουργεί ανταγωνισμό μεταξύ των κοινοτήτων για ελάχιστους πόρους, [...] ενώ όποιος θέλει δημιουργεί τη δική του ΜΚΟ για να ζητήσει πόρους από το εξωτερικό. [...]

• Η αύξηση των ΜΚΟ συμπίπτει με την αύξηση της χρηματοδότησής τους από τους μηχανισμούς του νεοφιλελευθερισμού και την επέκταση της φτώχειας σε ολόκληρο τον κόσμο. [...] Πολλοί από τους πρώην ηγέτες των αντάρτικων, των κοινωνικών κινημάτων, των συνδικάτων και των λαϊκών οργανώσεων έχουν προσελκυστεί από τις ΜΚΟ. [...]

• Η προπαγανδιστική αξία των μικροεπιχειρήσεων [που προωθούν οι ΜΚΟ] θεμελιώνει την ψευδαίσθηση ότι ο νεοφιλελευθερισμός είναι λαϊκό φαινόμενο. [...]

• Οι ΜΚΟ υποδαυλίζουν έναν νέο τύπο εξάρτησης και οικονομικής και πολιτισμικής αποικιοκρατίας. Τα προγράμματα σχεδιάζονται, ή τουλάχιστον εγκρίνονται, με βάση τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες των ιμπεριαλιστικών κέντρων και των θεσμών τους. [...]

• Υπάρχει, βέβαια, μια μικρή μειοψηφία που προσπαθεί να αναπτύξει μια εναλλακτική στρατηγική. [...] Αυτή δεν παίρνει επιδοτήσεις από την Παγκόσμια Τράπεζα ή από τις κυβερνήσεις των Η.Π.Α. και της Ευρώπης και [...] προσπαθεί να συνδέσει τα τοπικά προγράμματα με κοινωνικοπολιτικά κινήματα σε εθνικό επίπεδο. [...]

• Ας εξετάσουμε μερικά παραδείγματα σχετικά με το ρόλο των ΜΚΟ:

ΒΟΛΙΒΙΑ: Το 1985 η κυβέρνηση της χώρας εγκαινίασε με διάταγμα τη Νέα Οικονομική Πολιτική, παγώνοντας τους μισθούς, καταργώντας τον έλεγχο των τιμών και τις επιδοτήσεις στα τρόφιμα και στα καύσιμα. Ταυτόχρονα, έθεσε τις βάσεις για την ιδιωτικοποίηση της πλειονότητας των κρατικών επιχειρήσεων και τη μαζική απόλυση των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα. Τεράστιες περικοπές στα προγράμματα υγείας και εκπαίδευσης κατάργησαν τις περισσότερες από τις σχετικές δημόσιες υπηρεσίες. Ακολούθησαν γενικές απεργίες μεγάλης διάρκειας και βίαιες συγκρούσεις. Τότε, η Παγκόσμια Τράπεζα και οι ιμπεριαλιστικές κυβερνήσεις χρηματοδότησαν ένα «πρόγραμμα ανακούφισης της φτώχειας», οι πόροι του οποίου διοχετεύθηκαν σε ΜΚΟ. Ο αριθμός τους αυξήθηκε γρήγορα: το 1980 υπήρχαν 100, το 1992 έφθασαν τις 530. Από όλα αυτά τα εκατομμύρια δολάρια, μόνο το 15-20% έφθασαν σε αυτούς που τα είχαν ανάγκη. Τα υπόλοιπα πήγαν σε διοικητικά έξοδα και μισθούς των ειδικών. [...]

ΧΙΛΗ: Στη διάρκεια της δικτατορίας του Πινοτσέτ (1973-1989), οι ΜΚΟ έπαιξαν σημαντικό ρόλο καταγγέλλοντας τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προετοιμάζοντας μελέτες επικριτικές για το νεοφιλελεύθερο μοντέλο και υποστηρίζοντας προγράμματα καταπολέμησης της φτώχειας. [...] [Μετά τη δικτατορία, οι ΜΚΟ] από τη στήριξη των κινημάτων πέρασαν στη συνεργασία με την κυβέρνηση. Οι ΜΚΟ ωθήθηκαν από τους ξένους χρηματοδότες τους να τερματίσουν τη βοήθειά τους στα ανεξάρτητα κινήματα βάσης και να συνεργαστούν με το νέο μη στρατιωτικό νεοφιλελεύθερο καθεστώς. Οι περισσότεροι από τους ηγέτες των ΜΚΟ μετατράπηκαν σε κυβερνητικούς υπαλλήλους. [...]

ΒΡΑΖΙΛΙΑ: Το πιο δυναμικό κίνημα στη Βραζιλία είναι το MST (Κίνημα των Χωρίς Γη). Σε μια συνδιάσκεψη, το Μάιο του 1996, εμφανίστηκε ένας εκπρόσωπος μιας ολλανδικής ΜΚΟ και επέμενε να συμμετάσχει λέγοντας πως είχε μια πρόταση χρηματοδότησης (με 300.000 δολάρια) της κοινοτικής ανάπτυξης. Οι ηγέτες του MST απάντησαν ότι δεν είναι προς πώληση και ότι το MST σχεδιάζει τα δικά του προγράμματα ανάλογα με τις δικές του ανάγκες και δεν χρειάζεται κηδεμόνες. [...] Το MST κάνει διάκριση ανάμεσα στις ΜΚΟ που συνεισφέρουν στο κίνημα για τη χρηματοδότηση του ταξικού αγώνα και σε εκείνες που στην ουσία είναι ιεραποστολικοί μηχανισμοί που διασπούν και απομονώνουν τον αγροτικό κόσμο. [...]

ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ: [Σε μια συνάντηση με έναν εκπρόσωπο μιας καναδικής υπηρεσίας στο Σαν Σαλβαδόρ] ο εκπρόσωπος ζωγράφισε ένα ανθρωπάκι και έδειξε το κεφάλι: «Αυτό», είπε, «είναι οι ΜΚΟ: σκέπτονται, συγγράφουν και ετοιμάζουν τα προγράμματα». Κατόπιν έδειξε τα χέρια και τα πόδια: «Και αυτοί είναι οι αγρότες, παρέχουν τα στοιχεία και εφαρμόζουν τα προγράμματα». [...] Οι ηγέτες της ADC [Δημοκρατική Συμμαχία Αγροτών] απάντησαν πως «τα μαθήματα και οι έρευνες δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αγροτών και πως είχαν μια στάση πατερναλιστική απέναντί τους». [...] Καθώς οι αγρότες επέμεναν, η διευθύντρια [της ντόπιας ΜΚΟ] οργισμένη τερμάτισε τη συνάντηση. [...]

---

*Το πλήρες κείμενο (στα καστιλιάνικα) βρίσκεται στο Resumen Latinoamericano, **http://nodo50.ix.apc.org/resumen/**, στις 3/4/2000. Διάλογος σχετικά με τις ΜΚΟ υπάρχει και στο Rebelion, **http://www.rebelion.org**. Ενδεικτικές πρόσφατες ημερομηνίες: 1, 10, 23 Απριλίου, 4 Μαΐου (επίσης στα καστιλιάνικα).*

ΠΑΛΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ...

Το πρόβλημα ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Τα τελευταία χρόνια ο πλανήτης ζει ακόμα μία «κρίση χρέους». Το εξωτερικό χρέος των χωρών του «Τρίτου Κόσμου», των «αναπτυσσόμενων χωρών», των «χωρών του Νότου» ή όπως αλλιώς θέλει ο καθένας να τις ορίσει, έχει διογκωθεί σε βαθμό που αφενός δεν μπορεί να αποπληρωθεί και αφετέρου οδηγεί στην επιβολή σκληρότατων οικονομικών πολιτικών, για λόγους που θα δούμε στη συνέχεια.

Το πρόβλημα του εξωτερικού χρέους είναι ακόμα οξύτερο στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, λόγω του ότι οι κυριότεροι δανειστές τους δεν είναι άλλα κράτη, αλλά ιδιωτικοί φορείς και ιδιωτικές τράπεζες, γεγονός που κάνει ακόμα πιο δύσκολη την επαναδιαπραγμάτευσή του. Το 65% του εξωτερικού χρέους της Λατινικής Αμερικής οφείλεται σε ιδιωτικούς φορείς (*Rebelion* 3/4/00), ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία του 1992 έξι από τις υπερχρεωμένες χώρες της ηπείρου (Αργεντινή, Βραζιλία, Χιλή, Μεξικό, Περού, Βενεζουέλα) οφείλουν περισσότερο από το μισό χρέος του συνόλου των αναπτυσσόμενων χωρών προς ιδιωτικές τράπεζες. Οι ιδιωτικές τράπεζες δεν έχουν κανένα λόγο να επαναδιαπραγματευθούν τα χρέη, στο βαθμό που εισπράττουν κανονικά τους τόκους τους - και μέχρι το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80 οι χώρες-χρεώστες όντως πλήρωναν κανονικά τους τόκους τους, με λίγες εξαιρέσεις (η τελευταία κρίση «εγκαινιάστηκε» από το Μεξικό το 1982). Αντίθετα, οι κυβερνήσεις έχουν πολλές φορές «πολιτικό» και οικονομικό ενδιαφέρον να «αναπτυχθούν» οι οικονομίες των χωρών του Τρίτου Κόσμου, για λόγους πολιτικής σταθερότητας, ανοίγματος αγορών, ασφάλειας των επενδύσεων, πολιτικού ελέγχου κ.λπ.

Η ιστορία και οι αιτίες του προβλήματος

Μερικές από τις αιτίες που οδήγησαν σε αυτή τη νέα κρίση του εξωτερικού χρέους είναι συνοπτικά οι παρακάτω:

α) Η λεηλασία των οικονομιών από τους εγχώριους δικτάτορες. Το ένα πέμπτο του χρέους προς τις αναπτυσσόμενες χώρες παρασχέθηκε από Ευρώπη και Η.Π.Α. για τη στήριξη δικτατόρων και μετατράπηκε σε προσωπική τους περιουσία. Ενδεικτικά, η προσωπική περιουσία μερικών από τους δικτάτορες που κυβέρνησαν υπερχρεωμένες χώρες: Ντιβαλιέ (Αϊτή) 120-400 εκατ. δολάρια, Μάρκος (Φιλιππίνες) 5 δις δολάρια (κατ' άλλους πάνω από 10 δις), Μομπούτου (Ζαΐρ/Κογκό) 4-10 δις δολάρια, Σουχάρτο (Ινδονησία) 40 δις δολάρια, Αμπάτσα (Νιγηρία - σε λιγότερο από 5 χρόνια εξουσίας) 4 δις δολάρια! (*Newsweek* 13/3/00). Υπολογίζεται ότι ο Μάρκος ιδιοποιήθηκε το 1/3 των δανείων προς τις Φιλιππίνες. Αυτή η «προσφορά» χρήματος έφθασε στο απόγειό της την εποχή του Ψυχρού Πολέμου. Ενδεικτικά, μερικά στοιχεία για τη χρέωση δικτατόρων:

Χώρα	Διάρκεια δικτατορίας	Μεταβολή χρέους, σε δις δολάρια
Αργεντινή	1976-1984	0,9 --> 48,9
Βραζιλία	1964-1984	5,1 --> 105,1
Βολιβία	1962-1980	0,0 --> 2,7
Χιλή	1974-1989	5,2 --> 18,0
Ελ Σαλβαδόρ	1979-1994	0,9 --> 2,2
Παραγουάη	1954-1989	0,1 --> 2,4
Αϊτή	1971-1986	0,0 --> 2,4
Ινδονησία	1967-1998	3,0 --> 129,0
Φιλιππίνες	1965-1986	1,5 --> 28,3
Ζαΐρ/Κογκό	1965-1997	0,3 --> 12,8

β) Η μη φορολόγηση των εγχώριων ελίτ, με αποτέλεσμα η μοναδική πηγή εσόδων για το κράτος να είναι ο (εξωτερικός ή εσωτερικός) δανεισμός. Παλιότερα, η πιο επικερδής επιχείρηση για τις εγχώριες ελίτ στην Αργεντινή ήταν ο δανεισμός προς το κράτος.

γ) Οι διαρθρωτικές ανεπάρκειες των οικονομιών των χωρών αυτών, σε συνδυασμό με τη μακροχρόνια υπερεκμετάλλευσή τους από τις χώρες του Πρώτου Κόσμου. Άλλωστε, οι τιμές των εξαγωγών και των εισαγωγών ελέγχονται σε μεγάλο βαθμό από τις κυρίαρχες χώρες (το πετρέλαιο αποτελεί ειδική περίπτωση· πάντως, η πτώση της τιμής του τα προηγούμενα χρόνια συνέβαλε στις αύξηση του χρέους κάποιων πετρελαιοπαραγωγών χωρών). Υπάρχει μια τάση μείωσης των εσόδων των χωρών αυτών από εισαγωγές, καθώς και μείωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου στη Λατινική Αμερική. Η Αφρική έχει στο θέμα αυτό ριζικό μειονέκτημα, εφόσον εξάγει πολύ λίγα προϊόντα μεταποιημένα, με αποτέλεσμα η αύξηση του όγκου

του εξωτερικού χρέους ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

των εξαγωγών να ρίχνει και τις τιμές.

δ) Η διαφθορά του κρατικού μηχανισμού και η κατασπατάληση πόρων, ακόμα και εκείνων που προέρχονται από εξωτερική βοήθεια μετά από φυσικές καταστροφές (π.χ. η εντελώς διεφθαρμένη κυβέρνηση Αλεμάν στη Νικαράγουα, μετά τον τυφώνα Μιτς). Το 1980 παραιτήθηκε στέλεχος του Δ.Ν.Τ. στο Ζαΐρ (επί Μομπούτου), λέγοντας ότι «η διαφθορά είναι τόσο πρόστυχη και ολέθρια, που δεν υπάρχει καμία, επαναλαμβάνω καμία, περίπτωση οι δανειστές του Ζαΐρ να πάρουν κάποια στιγμή τα χρήματά τους». Λίγο αργότερα, το Δ.Ν.Τ. έδωσε στο Ζαΐρ το μεγαλύτερο δάνειο προς αφρικανική χώρα. Εκείνη την εποχή το χρέος της χώρας ήταν 5 δις δολάρια. Όταν εξεδιώχθη ο Μομπούτου (1998) είχε φθάσει πια τα 13 δις.

ε) Η πολιτική επιτοκίων των μεγάλων δανειστών. Στα μέσα της δεκαετίας του '70 οι χώρες «ωθούνταν» στο δανεισμό, ενώ τα πραγματικά επιτόκια ήταν αρνητικά, αλλά και μεταβλητά, φθάνοντας τελικά στο 15%.

στ) Η διόγκωση των τόκων. Λόγω των τόκων, από το 1982 μέχρι σήμερα, οι χώρες του Τρίτου Κόσμου έχουν πληρώσει τέσσερις φορές αυτά που χρωστούσαν, εξακολουθώντας όμως να παραμένουν 3,5 φορές πιο χρεωμένες! Σήμερα, το 1/3 περίπου του χρέους είναι κεφάλαιο, ενώ τα 2/3 τόκοι.

Ταυτόχρονα, οι διεθνείς οργανισμοί (Παγκόσμια Τράπεζα, Δ.Ν.Τ.) πολλές φορές παρείχαν δάνεια που επέτρεπαν στις χρεωμένες χώρες να αποπληρώσουν τα δάνεια που είχαν πάρει από ιδιωτικές τράπεζες. Έτσι, οι ιδιωτικές τράπεζες δεν έχαναν τα χρήματά τους, ενώ «κοινωνικοποιούνταν» οι επιπτώσεις των δανείων μέσα από την εφαρμογή πολιτικών αναδιάρθρωσης. Την ίδια στιγμή, «κρατικοποιούνταν» και τα ιδιωτικά χρέη (ατόμων και επιχειρήσεων) μέσα από φορολογικές αμνηστίες, αναλήψεις ιδιωτικών χρέων από το κράτος κ.λπ. Σύμφωνα με τον Περουβιανό οικονομολόγο Oscar Ugarteche, «ο δημόσιος τομέας πληρώνει τα χρέη για να επιτρέπει στον ιδιωτικό να συνεχίσει να χρεώνεται» (*Rebelion* 3/4/00).

ζ) Η παροχή δανείων ως εργαλείο πολιτικής στήριξης. Το 1976, λίγο μετά την εξέγερση του Σοβέτο και τον κλονισμό του απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική, το Δ.Ν.Τ., οι Η.Π.Α. και η Βρετανία πρόσφεραν δάνειο στο καθεστώς, το οποίο του χάρισε ακόμα 15 χρόνια ζωής. Άλλωστε, είναι γνωστές οι εκστρατείες κατά των βρετανικών τραπεζών (δεκαετίες '70 και '80) εξαιτίας της οικονομικής στήριξης στο απαρτχάιντ.

η) Συνηθέστατα, οι χώρες του Πρώτου Κόσμου δανείζουν τις αναπτυσσόμενες χώρες με τον όρο να χρησιμοποιήσουν το δάνειο για αγορά προϊόντων από την πιστώτρια χώρα. Το 18% των δανείων της Βρετανίας την περίοδο 1994-1997 προοριζόταν για αγορά όπλων από αυτήν.

Όσο για τη χρησιμότητα των «προϊόντων»... Το 10% του χρέους των Φιλιππίνων είναι για ένα μόνο πρόγραμμα: για την κατασκευή πυρηνικού αντιδραστήρα από τη βορειοαμερικανική εταιρεία Westinghouse.

θ) Η εμπλοκή σε περιφερειακές κρίσεις. Όταν η Μοζαμβίκη δέχθηκε επίθεση από τη ρατσιστική Νότια Αφρική, το χρέος της αυξήθηκε κατακόρυφα (δεκαετίες '70 και '80) (*International Viewpoint* 4/00). Τελικά, και για το λόγο αυτό, η Νότια Αφρική ακύρωσε το χρέος της Μοζαμβίκης προς αυτήν (*Africa Recovery* 9/99).

Η κατάσταση σήμερα

Η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί σήμερα είναι τραγική. Τα ποσά του χρέους είναι τεράστια (ειδικά για την κλίμακα των χρεωστών· είναι προφανές ότι η οικονομική κλίμακα των πιστωτών είναι σε άλλα, ασύγκριτα υψηλότερα επίπεδα, με αποτέλεσμα το ίδιο ποσό να έχει διαφορετικό «ειδικό βάρος»). Το 1992 το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών ήταν 1,35 τρις δολάρια, ενώ τώρα υπερβαίνει τα 2 τρις. Το βάρος του χρέους, αλλά και των επιβαλλόμενων (από Δ.Ν.Τ., Π.Τ.) πολιτικών αναδιάρθρωσης εμποδίζει τις κυβερνήσεις αυτών των χωρών (ακόμα κι αν το θέλουν) να καταπολεμήσουν τη φτώχεια. Πολλές χώρες καταβάλλουν πολλαπλάσια ποσά για την εξυπηρέτηση του χρέους παρά για τις όποιες κοινωνικές πολιτικές τους. Η Ζάμπια, π.χ., την περίοδο 1990-1993, πλήρωσε 37 εκατομμύρια δολάρια για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και 1.300 εκατομμύρια δολάρια για εξυπηρέτηση του χρέους. Η Αφρική δίνει για το χρέος περισσότερα από όσα για εκπαίδευση και υγεία μαζί.

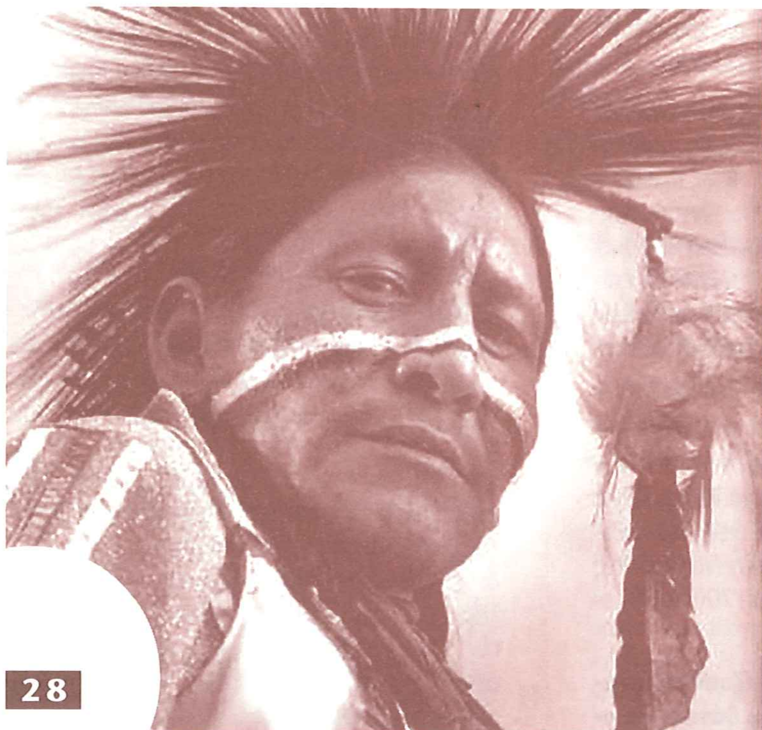
Ταυτόχρονα, οι χώρες του Πρώτου Κόσμου εξακολουθούν να επωφελούνται πολλαπλώς από αυτή την κατάσταση. Σύμφωνα με τα μετρήσιμα οφέλη (με βάση τις 11 μεγαλύτερες επενδυτικές εταιρείες), το 1998, το 88,4% της «βοήθειας» της Ισπανίας προς τις χώρες του Νότου επέστρεψε σε αυτήν. Μεγάλο μέρος της διεθνούς «βοήθειας» κατευθύνεται στην εξυπηρέτηση του χρέους. Κατά την περίοδο 1989-1995, το 80,5% της «βοήθειας» της Ισπανίας προς τον Τρίτο Κόσμο αντιστοιχούσε στην κάλυψη της διαφοράς τιμών εισαγωγών-εξαγωγών (που συνήθως καθορίζονται από τον ισχυρότερο...). Αν στα παραπάνω προσθέσουμε τη δημιουργία θέσεων εργασίας στον Πρώτο Κόσμο, την απειλή του ντάμπιγκ κ.λπ., το πανόραμα συμπληρώνεται. Το 1993, οι μεταβιβάσεις από τις Η.Π.Α. προς τράπεζες ανάπτυξης κ.λπ. (π.χ. Παγκόσμια Τράπεζα) δημιούργησαν 54.000 θέσεις εργασίας στις Η.Π.Α.

Μερικά στοιχεία για τη Λατινική Αμερική (και όχι μόνο)

* Μεταξύ 1982 και 1996 η Λατινική Αμερική πλήρωσε 739,9 δις δολάρια για εξυπηρέτηση του χρέους, το οποίο όμως συνεχίζει να αυξάνεται! Κατά τη δεκαετία του '80 το εξωτερικό χρέος της Λατινικής Αμερικής υπερδιπλασιάστηκε, φθάνοντας το 1990 τα 339 δις δολάρια, παρόλο που την περίοδο 1983-1990 πληρώθηκαν 380 δις δολάρια για την εξυπηρέτησή του. (Η υποσαχάριος Αφρική το 1980 χρωστούσε 84,3 δις δολάρια. Μέχρι το 1997 είχε πληρώσει 170 δις και συνέχιζε να χρωστάει 235,4 δις!). Το πρόβλημα των τόκων είναι προφανές.

* Το 1990 το 27% των κερδών από τις εξαγωγές της Λατινικής Αμερικής διατέθηκε σε τοκοχρεωλύσια.

* Μεταξύ 1983 και 1991, οι μεταφορές κεφαλαίων από τη (φτωχή) Λατινική Αμερική προς τον (πλούσιο) Πρώτο Κόσμο (κράτη και τράπεζες) ήταν πάνω από 200 δις δολάρια.

* Το 1999, το χρέος της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής ήταν 750 δις δολάρια. Την ίδια στιγμή, πάνω από 200.000.000 άνθρωποι στις χώρες αυτές ζουν στη φτώχεια.

* «Η Βραζιλία δαπάνησε δάνειο 50 δις για να περιορίσει για δύο μήνες την υποτίμηση του νομίσματός της» (Τζόζεφ Στίγκλιτς, *Ελευθεροτυπία* 30/3/00).

* Το έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών των χωρών της Λατινικής Αμερικής μεταξύ 1996-1997 πήγε από τα 35 στα 60 δις δολάρια.

* Ο δικτάτορας του Περού Φουχιμόρι αποτελεί παράδειγμα καλοπληρωτή του χρέους. Το 1990 που πήρε την εξουσία, το Περού χρωστούσε 13 δις δολάρια. Από τότε μέχρι σήμερα έχει πληρώσει 13 δις δολάρια. Σήμερα το Περού χρωστάει 19 δις δολάρια!

Οι λύσεις που έχουν προταθεί

Οι προτάσεις για επαναδιαπραγμάτευση του χρέους δεν οφείλονται σε κάποια «καλή διάθεση» των πιστωτών, αλλά στην αδήριτη πραγματικότητα ότι με τα σημερινά δεδομένα το εξωτερικό χρέος των χωρών αυτών δεν μπορεί να αποπληρωθεί. Ως εκ τούτου, η κεντρική ιδέα των διαφόρων μοντέλων επαναδιαπραγμάτευσης του χρέους είναι πώς θα «χάσουν» οι πιστωτές λιγότερο μέρος από το ήδη τεράστιο κέρδος τους. Άλλωστε, η «τόνωση» των οικονομιών των χωρών του Νότου είναι προς το συμφέρον και του κεφαλαίου του Βορρά, αφού η κατανάλωση στις χώρες του Τρίτου Κόσμου έχει πέσει κατακόρυφα και συνεχώς «κλείνουν» οι αγορές. Άρα δεν είναι τυχαίες οι εκκλήσεις ακόμα και του Κλίντον (Απρίλιος 2000) ή του Κόφι Ανάν (Μάιος 2000) για αντιμετώπιση του προβλήματος.

Τα περισσότερα μοντέλα στηρίζονται στη διαγραφή (μέρους) του χρέους. Το ταμπού αυτό έσπασε το 1989 με το Σχέδιο Brady για διαγραφή υπό προϋποθέσεις μέρους του χρέους. Βέβαια, πρόσφατα προέκυψε και μια «από τα αριστερά» (...) αντίρρηση για τη διαγραφή μέρους του χρέους, με το επιχείρημα ότι οι χρεώστες θα «καλομάθουν» και θα ξαναχρεωθούν ελπίζοντας σε μια νέα μελλοντική παραγραφή ή ότι η διαγραφή σημαίνει και «αθώωση» των εγχώριων ελίτ για τη διαφθορά τους. Παραλλαγή της άποψης αυτής διατυπώνεται και από εκπροσώπους διαφόρων Μ.Κ.Ο. Ο Kevin Danaher της Global Exchange (σε άρθρο του στο *Rebelion* στις 30/3/00) γράφει: «Το πρόβλημα με την ακύρωση του χρέους είναι ότι προσφέρει προσωρινή ανακούφιση στις ελίτ του Τρίτου Κόσμου -πολλές από τις οποίες δεν είναι δημοκρατικές- χωρίς να απαιτεί μεταρρυθμίσεις.

Τίποτα δεν εγγυάται ότι δεν θα ξαναχρεωθούν και δεν θα συνεχίσουν να είναι πιο νομιμόφρονες προς τις ελίτ του Πρώτου Κόσμου παρά προς τους λαούς τους». Η άποψη αυτή, που στην ουσία ζητάει από τους διεθνείς οργανισμούς και τις τράπεζες να χρησιμοποιήσουν το χρέος ως όπλο πίεσης προς τις τοπικές ελίτ για να τις κάνουν να αποστασιοποιηθούν από τις ελίτ της Ευρώπης και των Η.Π.Α. (!) και να υπηρετήσουν το καλό των λαών τους (!!), θίγει βέβαια ένα υπαρκτό πρόβλημα, αλλά με προτάσεις που αγγίζουν τα όρια της ανοησίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πρόταση αυτή περιγράφεται ως «ανταλλαγή χρέους με δημοκρατία...»

Να αναφέρουμε απλώς ότι η μεγαλύτερη παραγραφή χρέους πριν τη σημερινή κρίση παρασχέθηκε προς τον δικτάτορα της Ινδονησίας Σουχάρτο, το 1970, ως επιβράβευση της ανατροπής του «αριστερίζοντα» προέδρου Σουκάρνο και της σφαγής 700.000 Ινδονήσιων αριστερών.

Για λόγους ευκολίας, οι διάφορες λύσεις θα ταξινομηθούν ως «συναινετικές» (με διμερείς διαπραγματεύσεις και συμφωνία) και «μη συναινετικές» (με μονομερείς αποφάσεις).

Συναινετικές λύσεις

Προτάσεις για συναινετικές λύσεις έχουν υπάρξει αρκετές στο παρελθόν (Σχέδιο Herrhausen - διαγραφή του 50%, Σχέδιο Sachs κ.ά.). Θα σταθούμε λίγο στο πιο πρόσφατο μοντέλο.

* Το Πρόγραμμα για τις Υπερχρεωμένες Φτωχές Χώρες (Heavily Indebted Poor Countries - HIPC)

Το πρόγραμμα αυτό εκπονήθηκε από το Δ.Ν.Τ. και την Π.Τ. Προβλέπει ριζικές διαρθρωτικές αλλαγές με αντάλλαγμα τη διαγραφή μέρους του χρέους. Η διαγραφή γίνεται αν και εφόσον κριθεί ικανοποιητική η εφαρμογή των αλλαγών αυτών. Το HIPC εγκαινιάστηκε το 1996 και αρχικά επρόκειτο να περιλάβει 41 χώρες (33 αφρικανικές· από τη Λατινική Αμερική τις Βολιβία, Γουιάνα, Ονδούρα, Νικαράγουα). Τελικά, μετά από εξέταση, τον Ιούλιο του 1999 προσφέρθηκε μείωση του χρέους σε 4 μόνο χώρες: Ουγκάντα, Βολιβία, Γουιάνα, Μοζαμβίκη. Μέχρι το 2001 ίσως περιληφθούν ακόμα τρεις: Μπουρκίνα Φάσο, Ακτή Ελεφαντοστού και Μάλι. Ταυτόχρονα, γίνεται συζήτηση για ένα HIPC-2, με χαμηλότερο πήχη επιλεξιμότητας, με πιο ελαστικά κριτήρια.

Το πρόγραμμα αυτό στην ουσία απαιτεί από την υπερχρεωμένη χώρα να «προσαρμοστεί» στα νέα δεδομένα της πλανητικής αγοράς, χωρίς να εξετάζεται πώς ενεπλάκη σε αυτή την κατάσταση της υπερχρέωσης, με αντάλλαγμα τη διαγραφή ενός μέρους από εκείνα που, έτσι κι αλλιώς, δεν υπάρχει ποτέ περίπτωση να μπορέσει να πληρώσει. Το κέρδος για τους δανειστές είναι διπλό: πειθάρχηση στους νόμους της πλανητικής αγοράς, αποπληρωμή (μέρους) του χρέους. Δεν είναι παράξενο που ο πρωθυπουργός της Αιθιοπίας το χαρακτήρισε εκβιασμό;

Ταυτόχρονα, δεν έχει και ουσιαστικά αποτελέσματα. Γι' αυτό, άλλωστε, και το ποσό που θα «χαριστεί» αυξάνεται συνεχώς εκ μέρους των πιστωτών, από 30% στο Τορόντο, το 1989, στο 100% σήμερα! (Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι μόνο για διαφημίσεις ξοδεύονται σε παγκόσμια κλίμακα 1 τρις δολάρια...) Το HIPC αφήνει έξω πολλές από τις υπερχρεωμένες χώρες, ενώ αφορά εκείνο το μέρος των δανείων που έχουν συναφθεί με τους διεθνείς οργανισμούς και μετά το 1985, ένα μικρό μέρος του χρέους δηλαδή. Οι όροι (διαρθρωτικές αλλαγές) που επιβάλλονται περιλαμβάνουν:

- περικοπή των κοινωνικών δαπανών
- συγκράτηση του πληθωρισμού μέσω ελέγχου των μισθών
- αύξηση των έμμεσων φόρων
- κατάργηση της προστασίας των εγχώριων προϊόντων
- ιδιωτικοποιήσεις
- διατύπωση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος για τον περιορισμό του χρέους

Στην Ονδούρα, π.χ., προσφέρθηκε απαλλαγή από το χρέος με όρο την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων, ενώ στην Αργεντινή προσφέρθηκε δάνειο 10 δις δολάρια από το Δ.Ν.Τ. με όρο την αλλαγή της εργατικής νομοθεσίας, την αποκέντρωση των διαπραγματεύσεων για τους μισθούς (κατάργηση της συλλογικής διαπραγμάτευσης) και τη μείωση των εργοδοτικών εισφορών.

Βέβαια, υπάρχει και ο τρόπος της αποπληρωμής μέσω νέων δανείων, τα οποία δίνονται όλο και με χειρότερους όρους, υψηλότερα επιτόκια κ.λπ., διαιωνίζοντας έτσι το πρόβλημα.

Μη συναινετικές λύσεις

Βασίζονται στη μονομερή επιλογή της υπερχρεωμένης χώρας να διακόψει την αποπληρωμή του χρέους. Μπορεί να περιλαμβάνουν από περιορισμένης διάρκειας (σιωπηρή ή ρητή) διακοπή πληρωμής των τόκων (μορατόριουμ) μέχρι πλήρη άρνηση απόδοσης κάθε υποχρέωσης προς τους δανειστές, ιδιώτες και κυβερνήσεις.

Η ιστορία αυτών των λύσεων είναι μεγάλη, ξεκινώντας από την άρνηση της βορειοαμερικάνικης πολιτείας του Μισισίπι, το 1841, να πληρώσει τα χρέη της. Το 1898, όταν οι Η.Π.Α. κατέκτησαν την Κούβα με πρόσχημα την απελευθέρωσή της από την Ισπανία, εισήγαγαν την έννοια του «απεχθούς χρέους», στη βάση του οποίου ακύρωσαν τα χρέη της Κούβας προς την Ισπανία. Η ακύρωση αυτή επικυρώθηκε αργότερα από διεθνή διαιτησία, και μάλιστα μετά από πρόταση των ίδιων των Η.Π.Α. Αποτέλεσε τμήμα του Διεθνούς Δικαίου μετά την απόφαση του δικαστή Ταφτς στη δίκη Μεγάλης Βρετανίας κατά Κόστα Ρίκα. Το 1982, επί εποχής απαρτχάιντ αλλά και μαζικών δανεί-

ων προς το καθεστώς της Νότιας Αφρικής, δύο δικηγόροι της First National Bank είχαν δημοσιεύσει άρθρο σε νομικό περιοδικό που προειδοποιούσε ότι «αν το δάνειο έχει χρησιμοποιηθεί ενάντια στα συμφέροντα του τοπικού πληθυσμού, τότε το διάδοχο καθεστώς μπορεί να μην το αποπληρώσει». Αν, π.χ., μια χώρα δανείζει ένα καθεστώς για να πραγματοποιήσει μια γενοκτονία, δεν μπορεί να ζητάει την αποπληρωμή του από τους επιζήσαντες της σφαγής. Σε διακοπή πληρωμής χρεών έχουν καταφύγει και η Σοβιετική Ένωση (1917) και η Κίνα (1949).

Επιπλέον, είναι βέβαιο ότι είναι σε γνώση των πιστωτών ότι μεγάλο μέρος των δανείων που παρείχαν δεν έχει κατευθυνθεί σε παραγωγικές επενδύσεις.

1) Η πλήρης διακοπή της αποπληρωμής

Έχει υποστηριχθεί από τον Φιντέλ Κάστρο, ο οποίος χαρακτήριζε την κρίση του χρέους «οικονομικό πόλεμο, στον οποίο οι τηλεκατευθυνόμενοι πύραυλοι των επιτοκίων σκοτώνουν εκατομμύρια ανθρώπους» (παρ' όλα αυτά, η Κούβα δεν έχει διακόψει την αποπληρωμή του χρέους της). Σε παρόμοια κατεύθυνση ήταν και η διάσκεψη της Αβάνας το 1985. Οι θέσεις αυτές υποστηρίχθηκαν και υποστηρίζονται από μεγάλο μέρος της Αριστεράς.

2) Η σύνδεση των τοκοχρεωλύσιων με τα κέρδη από τις εισαγωγές

Πρόκειται για μια δυνάμει συναινετική λύση, σύμφωνα με την οποία κάθε χώρα θα πληρώνει για εξυπηρέτηση του χρέους ένα συγκεκριμένο ποσοστό από τα κέρδη της από τις εξαγωγές. Προτάθηκε από το Κίνημα των Αδεσμεύτων το 1989 και παλιότερα από την ομάδα της Καρθαγένης. Το 1985, ο πρόεδρος του Περού Άλαν Γκαρσία ανακοίνωσε τη μονομερή απόφαση για οροφή στην πληρωμή τοκοχρεωλύσιων στο 10% των κερδών από τις εξαγωγές.

Αν οι έξι χώρες της Λατινικής Αμερικής που προαναφέραμε έθεταν οροφή το 20% των εξαγωγικών κερδών, θα εξοικονομούσαν σε ένα χρόνο (1989) 14,73 δις δολάρια. Υπάρχουν περιπτώσεις χωρών που η εξυπηρέτηση του χρέους απορροφά πάνω από το 30% των κερδών από τις εξαγωγές.

3) Οι μονόπλευρες πράξεις ως διαπραγματευτικά όπλα

Το 1937, ο πρόεδρος της Βραζιλίας Ζετούλιο Βάργκας ανακοίνωσε τη διακοπή αποπληρωμής του εξωτερικού χρέους, με αποτέλεσμα το 1943 (μετά από κατάθεση εκ μέρους της Βραζιλίας εναλλακτικών σχεδίων) να γίνει επαναδιαπραγμάτευση, το εξωτερικό χρέος να μειωθεί δραστικά και η αποπληρωμή του να ξαναρχίσει.

Κάτι αντίστοιχο έγινε με τη Βολιβία και την Κόστα Ρίκα τη δεκαετία του 1980, καθώς και πάλι με τη Βραζιλία το 1987, που όμως απέτυχε. Η προσπάθεια του 1989-1991 είχε καλύτερα αποτελέσματα.

4) Προσωρινή διακοπή πληρωμών (μορατόριουμ)

Σύμφωνα με την UNCTAD (Διάσκεψη του Ο.Η.Ε. για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη), «το άρθρο VIII του καταστατικού του Δ.Ν.Τ. θα μπορούσε να παράσχει την απαραίτητη νομική βάση για την κήρυξη μορατόριουμ στις πληρωμές εξυπηρέτησης του χρέους. Η απόφαση αυτή μπορεί να ληφθεί μονομερώς από μια χώρα μπροστά στην επίθεση που δέχεται το νόμισμά της» (Eric Toussaint, *International Viewpoint* 4/99).

Οι πρώτες προσπάθειες μονόπλευρων επιλογών εκ μέρους των χρεωστών (Αργεντινή 1984, Περού 1985) αντιμετωπίστηκαν με αντιπροτάσεις εκ μέρους των δανειστών (Σχέδιο Brady για νέα μακροπρόθεσμα δάνεια), με αποτέλεσμα να μην επεκταθούν. Το Μεξικό, το οποίο θα μπορούσε να κάνει μια τέτοια επιλογή, έχει πάντα «ειδική μεταχείριση» από τις Η.Π.Α. και τους δανειστές (1982, 1984, πρώτη χώρα στο Σχέδιο Baker το 1986, πρώτη χώρα στο Σχέδιο Brady το 1989, ρεκόρ δανείου από το Δ.Ν.Τ. μετά την κρίση της υποτίμησης του πέσο το 1994, ένταξη στη NAFTA). Άλλωστε, το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών του Μεξικού καταλήγει στις Η.Π.Α. (70%, στοιχεία 1991). Στη Βραζιλία υπάρχει σημαντική υποστήριξη των μη συναινετικών λύσεων (88% της κοινής γνώμης ενάντια στην κανονική αποπληρωμή, το 16% υπέρ της πλήρους διακοπής).

Το σύστημα κυρώσεων ενάντια στις μονομερείς αποφάσεις έχει γίνει πολύ αυστηρό και οι όποιες διέξοδοι στην ουσία σημαίνουν ρήξη με το σύνολο του παγκοσμιοποιημένου οικονομικού συστήματος. Τα μέτρα μπορεί να είναι διάφορα: εμπάργκο, κατάσχεση πόρων στο εξωτερικό, άρνηση κάθε βοήθειας και νέων δανείων, χρηματοοικονομικός αποκλεισμός, μετακίνηση κεφαλαίων και επενδύσεων.

Βέβαια, οι κυρώσεις αυτές αντισταθμίζονται εν μέρει από τα τεράστια κέρδη από τη μη αποπληρωμή του χρέους, αν και πρόκειται για κάπως «στατικά» οφέλη, για κέρδη σε χρήμα, σε αντιπαραβολή με τα «δυναμικά» μειονεκτήματα του διεθνούς οικονομικοπολιτικού αποκλεισμού. Από

τη σκοπιά του πληθυσμού αυτών των χωρών, ωστόσο, μια τέτοια πρακτική μπορεί να σημαίνει καθαρό κέρδος, στο βαθμό βέβαια που τα κονδύλια αυτά χρησιμοποιηθούν όντως για την εξυπηρέτηση πραγματικών αναγκών του.

Άρα;

Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι, αν μια χώρα δεν επιλέγει την πλήρη αυτάρκεια και την απομόνωση από τις υπόλοιπες, η επιλογή της σύγκρουσης είναι εξαιρετικά δύσκολη. Μια λύση θα ήταν η επιλογή ρηξιακών λύσεων από σύνολα χωρών, σε συνδυασμό με την ισχυρή υποστήριξη προς τις λύσεις αυτές στο εσωτερικό των χωρών. Αυτό βέβαια θα προϋπέθετε άλλες κυβερνήσεις, άλλα κινήματα, άλλες δομές κ.λπ., με αποτέλεσμα να κινείται μάλλον σε σφαίρες φαντασίας.

(Να επαναλάβουμε εδώ ότι τα νεοφιλελεύθερα μοντέλα δεν επιβάλλονται πάντα από τους διεθνείς οργανισμούς, συχνότατα είναι επιλογή των ίδιων των κυβερνήσεων, ενώ εξίσου συχνά το πρόβλημα του χρέους χρησιμοποιείται ως άλλοθι από τις εγχώριες ελίτ για την εφαρμογή τέτοιων μοντέλων. Το γεγονός ότι η παραπάνω συζήτηση γίνεται με όρους «χωρών» οφείλεται σε λόγους ευκολίας στην παρουσίαση του προβλήματος και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να εκληφθεί ως απαλλαγή των επιμέρους κρατών ή των τοπικών ελίτ για την εφαρμογή τέτοιων πολιτικών ή ως συνηγορία μιας «εθνικοανεξαρτησιακής» λογικής με ό,τι αυτό συνεπάγεται.)

Ίσως διαφαίνεται από τα προηγούμενα ότι το κέντρο βάρους της λύσης του προβλήματος δεν πέφτει τόσο στις τοπικές κυβερνήσεις όσο στην ανάπτυξη κινημάτων που να θέτουν το ζήτημα αυτό ως κύριό τους άξονα. Το πρόβλημα είναι ότι ενώ αυτό συμβαίνει με την πλειονότητα των κινημάτων του Τρίτου Κόσμου, δεν ισχύει δυστυχώς το ίδιο με τα κινήματα στην Ευρώπη, τα οποία σιωπούν ή αγνοούν το πρόβλημα. Η Αριστερά στην Ευρώπη φαίνεται πως ξεχνάει ότι το κέρδος από την υπερεκμετάλλευση του Τρίτου Κόσμου ήταν συλλογικό και μέρος του (έστω μικρότερο από εκείνο των ελίτ) έχουν καρπωθεί οι πάντες. Όχι μόνο δεν κάνει «δικό της» το ζήτημα αυτό, αλλά συνήθως δεν το θέτει ούτε καν σε επίπεδο αλληλεγγύης προς τα εκεί κινήματα. Επιτρέπει, έτσι, να τίθεται το πρόβλημα του χρέους ως πρόβλημα των χωρών που χρωστούν και όχι ως πρόβλημα των κινημάτων (κυρίως) των πιστωτριών χωρών.

Οι πρωτοβουλίες σε Ευρώπη και Η.Π.Α. υπέρ της ακύρωσης του εξωτερικού χρέους είναι ελάχιστες, π.χ. η πρωτοβουλία Jubilee 2000, μια συμμαχία Μ.Κ.Ο., θρησκευτικών οργανώσεων, ατόμων, ομάδων κ.λπ. που χρησιμοποιούν δημόσιες ενέργειες και λόμπιν υπό το σύνθημα «Σπάστε τις αλυσίδες του χρέους»· δραστηριοποιείται σε πάνω από 50 χώρες και έχει συλλέξει πάνω από 20 εκατομμύρια υπογραφές. Επιπλέον, στην Ισπανία, το Δίκτυο Πολιτών για την Ακύρωση του Εξωτερικού Χρέους, μια συμμαχία 1.200 Μ.Κ.Ο. και άλλων οργανώσεων, οργάνωσε παράλληλα με τις εθνικές εκλογές (Μάρτιος 2000) δημοψήφισμα με κάλπες έξω από τα εκλογικά κέντρα, στο οποίο ψήφισαν 383.000 άτομα (το 97,3% υπέρ της ακύρωσης του χρέους), παρά το κυνηγητό και τις συλλήψεις από την αστυνομία. Στην Ισπανία, ακόμα μια χώρα όπου η μείζων Αριστερά (η Ενωμένη Αριστερά) παραγνωρίζει το θέμα, έχουν συλλεγεί πάνω από 1.000.000 υπογραφές, ενώ το 97,6% των συμμετασχόντων στο δημοψήφισμα ήταν υπέρ της δικαστικής έρευνας του παράνομου πλουτισμού προσωπικοτήτων Βορρά και Νότου από αυτά τα δάνεια.

Ωστόσο, στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης το ζήτημα του χρέους είτε υποτιμάται είτε αποσιωπάται και αγνοείται από την Αριστερά. Περίοπτη θέση ανάμεσα σε αυτές κατέχει και η Ελλάδα.

Κ.Α.

Σχετικά «σημεία επαφής»

* Επιτροπή για την ακύρωση του χρέους του Τρίτου Κόσμου, Eric Toussaint, Πρωτοβουλία DAKKAR 2000
τηλ.: (322) 5275990, fax: (322) 5226127
http://users.skynet.be/cadtm

* Jubilee 2000
www. jubilee2000uk.org

* Consulta Social por la Abolicion de la Deuda Externa (Κοινωνικό δημοψήφισμα για την ακύρωση του εξωτερικού χρέους) (Ισπανία)
http://www.consultadeuda.org

5ο αντιρατσιστικό φεστιβάλ

στο πάρκο Ιλισίων

7, 8 και 9 Ιουλίου '00

θέλουμε έναν κόσμο που να χωράει πολλούς κόσμους

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ